

Մշակութային և Հասարակական
Երկշաբաթաթերթ

Յոյս

1800 թուման
Հայաստանում՝ 320 դրամ

**ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ
ԲՈՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ
ԼՐԱՏԻՂԱՄԻՋՈՑՆԵՐԸ**

Յոյս

Երկշաբաթաթերթ

6-րդ տարի, թիվ 139, 26 Յունար 2013
1800 թուման
Հայաստանում՝ 320 դրամ

ԱՅՍ ԶԱՄԱՐՈՒՄ

- 2 Անգին ձեռագրերի ցուցահանդես Թաւրիզի ազգային առաջնորդարանում
- 4 Էմմա Եւ Լիզա Սարգսեանների յիշատակին
Լեւոն Ահարոնեան
- 6 Զայաստան՝ Նախագահական ընտրութիւնների թեկնածուները
Տաթև Յարութիւնեան
- 7 Զայ-վրացական յարաբերութիւնների հեռանկար
Նաիրա Զայրումեան
- 13 Լեւոն Միլասեանի «Պատմութիւն Փերիայի հայերի» աշխատութիւնը
Ներսէ Ծ. Վ. Բախտիկեան
- 16 Պատմաձք՝ Մեռնել Թափուրութեան ցաւից (2)
Շանթ Բաղդամեան
- 18 Զեծանիւղ լուսանկարներում
- 20 Փոխիր քաղաք, փոխիր քեզ
- 22 Խոհանոց՝ Լեարդի ստեյք
- 24 Մարզանք
Արման Տէր Ստեփանեան

ԶԱՄԱՐԱԿԱԿԱՆ ԲՈՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԼՐԱՏԻՎՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

- 10 Զուրգիրիի ֆիւմերը՝ զւարճալիքի միջոց Ռոբերթ Սաֆարեան
- 11 Բռնի ագրեսիան Եւ շահադիտական դրդապատճառներով հանցագործութիւնը
Անահիտ Ասատրեան

Պարսկերէն բաժին

2 Այս համարի հայերէն էջերում	աշխատանքների սկիզբ	Դաւուդ Լաթիֆի
4 Վստահելով Ռուսաստանին Նաիրա Զայրումեան	6 Արբի Յովհաննիսեանի ֆիլմի մասին Ռոբերթ Սաֆարեան	8 Զայ նկարիչներ՝ Լեւոն Թուրունջեան
5 Իրան-Զայաստան երկաթագծի շինարարութեան	8 Առաջին հայկական մանկապարտեզը Մազանդարանում	11 Մոզաֆարեդդին շահի ուղեւորութիւնը Զայաստան Զրանդ Ղուկասեան

Յոյս

Հասարակական-մշակութային երկշաբաթաթերթ

Արտոնատեր՝

Լեւոն Ահարոնեան

Խմբագիր՝

Ռոբերթ Սաֆարեան

Խմբագրական կազմ՝

Լիա Խաչիկեան,
Գարուն Սարգսեան,
Արմինէ Մելիք-Իսրայէլեան

Գեղարւեստական ձեւաւորում՝

Լիա Խաչիկեան

Գովազդ

Անի Ղելիչեան

Կայք

Քաջիկ Սաֆարեան

Մարզական

Արման Տէր
Ստեփանեան

Բաժանորդագրութիւն

Քաթրին Եաղուրի

Զասցէ՝

Թեհրան, Զամ պողոտայ,
համար 18, բնակարան 1
88300472 88825521

hoosy@inbox.com

www.hoosy.com

ԱՆԳԻՆ ՁԵՌԱԳՐԵՐԻ ԵՒ ՅԱԶԻԱԳԻՒՏ ՀՆԱՏԻՊԵՐԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍ ԹԱՒՐԻՉԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆՈՒՄ

Թաւրիզ, Ազգային Առաջնորդարան – Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Սուրբ Աթոռի Գահակալ՝ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոսը, 2012 թւին Հայրապետական հռչակագրով կոչել էր «Հայ Գիրքի Տարի», որովհետեւ այս տարի լրանում էր Հայ Գրատպութեան 500-ամեակը, ինչպէս նաեւ Եունեսքոյի կողմից քաղաքամայր Երեւանը հռչակել էր «Գրքի Մայրաքաղաք»:

Եռեակ այս առիթները լուսարձակի տակ բերելու նպատակով, 2012 թւին իր արեւմտքը չտեսած, Ատրպատականի հայոց թեմը հրաշալիօրէն եզրափակեց «Հայ Գիրքի Տարի»-ն, թեմում պահպանած անգին ձեռագրերի եւ հազարաւոր հնատիպերի ցուցահանդէս կազմակերպելով Ազգային Առաջնորդարանում, Երկուշաբթի 24 Ղեկտեմբեր 2012-ի, երեկոյեան ժամը 8-ին:

Ազգային Առաջնորդարանի «Համագասպ Ոսկանեան» սրահում, հովանաւորութեամբ եւ ձեռամբ Թեմի Առաջնորդ Գերպ. Տ. Գրիգոր Ծ. Վրդ. Չիֆթեանի, պաշտօնական բացումը կատարեց ցուցահանդէսի, ներկայութեամբ Պատգամաւորական ժողովի եւ Թեմական խորհրդի անդամների, կրթա-

կան մշակների, մշակութասէր հասարակութեան, դպրոցական աշակերտների եւ ժողովրդի բազմութեան: Ցուցահանդէսը կազմակերպել էր Թեմական խորհրդի կողմից, օժանդակութեամբ «Ռոստոմ-Գասպար» գրադարանի վարչութեան եւ Թաւրիզի Հայ համալսարանականների միութեան:

Ցուցադրել էին Ատրպատականի հայոց թեմի դարաւոր հարուստ ժառանգութեան մաս կազմող հազարաւոր հնատիպերի օրինակներ, ինչպէս նաեւ թանկագին ձեռագրեր, որոնք այս առիթով ընդհանուր մաքրման եւ դասաւորման ենթարկւեցին, վերահսկողութեամբ Թեմական խորհրդի: Սրահի մշակութահամ միջավայրի կենտրոնական զարդն էր կազմում, Թաւրիզի առաջին ոտով բանող մամուլը, որը դարձեալ հիմնական մաքրման էր ենթարկել:

Բացման խօսքը արտասանեց Ռիթա Նազարբեգեանը: Նա ողջունելով Վեհափառ Հայրապետի կողմից հռչակած «Հայ Գիրքի Տարի»-ն, անդրադարձաւ Ատրպատականի հայոց թեմի թանկարժէք այս աւանդին, որը ներշնչման աղբիւր էր հանդիսացել անցեալ սերունդներին: Նա Թեմի անու-

նով շնորհակալութիւն յայտնեց բոլոր նրանց, որոնք օժանդակեցին ցուցահանդէսի կազմակերպչական աշխատանքներին: Հանդիսավարուհին ապա հրաւիրեց գեղարուեստական յայտագրի մասնակիցներին, մեներգերով ու ասմունքներով փառաբանելու հայ լեզուն, հայ դպրութիւնն ու դրա անմահ հեղինակ Ս. Մեսրոպ Մաշտոցին:

Մեներգերով հանդէս եկան Թեմի տաղանդաւոր զաւակներից՝ Ռիմա Աղաջանեանը, Ռեբեկա Սարգսեանը եւ Նարինէ Սայադեանը, երգեհոնի ընկերակցութեամբ դաշնակահար Կարէն Սարգսեանի: Իսկ ասմունքով հայ գիրն ու դպրութիւնը պանծացրին՝ յայտնի ասմունքող Նայիրի Դիլանեանն ու պարմանուհի Անուշիկ Գրիգորեանը: Ապա, Թեմակալ Առաջնորդը փոխանցեց իր պատգամը ներկայ մշակութասէր հասարակութեան, որոնց խիտ շարքերում ներկայ էին Պատգամաւորական ժողովի եւ Թեմական խորհրդի անդամներ, ուսանողներ, ինչպէս նաեւ հայ գիրքը սիրող անձեր:

Հայր Սուրբը իր խօսքում նախ անդրադարձաւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Վեհափառ Հայրապետի հռչակագրին, որու տարբեր բաժինները ներկայացնում էին հայ տպագրութեան 500-ամեայ ճանապարհը, սկսելով 1512 թից, երբ Յակոբ Մեղապարտի ձեռամբ հրատարկեց առաջին հայերէն գիրքը՝ «Ուրբաթագիրք»-ը: Ապա, Հայր Սուրբը յուզումով դուրս բերեց Մաղարդավանքի այն ձեռագիր անգին Շարակնոցը, որը 1914 թիւն, թրքական արշաւանքների օրերին, Ս. Ստեփանոս վանքի վանականները թաղել էին հողի տակ, փրկելու համար վտանգից, եւ միայն 1967 թիւն յայտնաբերել էր այն

եւ բերել Թաւրիզ, պահպանելու համար Ազգային Առաջնորդարանի ձեռագրատնում:

Վերջապէս, Թեմակալ Առաջնորդը իր բարձր գնահատանքը յայտնեց Թեմական խորհրդին, «Ռոստոմ-Գասպար» գրադարանի վարչութեանը, յատկապէս Վահագն Տէր Պետրոսեանին եւ Հայ համալսարանականների միութեանը, յատկապէս դոկտ. Արա Մելիքեանին: Նա իր յատուկ գնահատանքը յայտնեց Ազգ. Առաջնորդարանի պաշտօնեաներից՝ Էմիլ Գրիգորեանին, Տէր եւ Տիկին Համլետ եւ Ռիթա Նազարբեգեաններին, Վարդան Տէր Մարտիրոսեանին, Քրիստափոր Սկրտիչեանին եւ Շաքէ Ալեքսանեանին, որոնք հոգածու վերաբերմունքով ստանձնել էին գրքերի արձանագրութեան եւ մաքրման դժուարին աշխատանքը, ինչպէս նաեւ գեղարուեստական յայտագրին մասնակցութիւն բերած նւիրեալ անձերին:

Հայ գիրքը սիրելու, հայ գրքով ներշնչելու եւ զօրանալու սքանչելի առիթ հանդիսացաւ տոյն նախաձեռնութիւնը, միաժամանակ ծանօթացնելով Թեմի զաւակներին այն մշակութային հարստութիւնը, որը ժառանգ է թողել նախահայրերի կողմից:

ԷՄՄԱ ԵՒ ԼԻԶԱ ՍԱՐԳՍԵԱՆՆԵՐԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Լեւոն Ահարոնեան

Երկու անբաժան քոյրեր, որոնցից էմման 2009 թվականին իր մահկանացուն կնքեց, իսկ Լիզան 2012 թվի նոյեմբերի 28-ին հեռացաւ կեանքից: Երկուսն էլ ապրեցին աւելի քան 93 տարի:

Նրանց կեանքը շատ հետաքրքիր էր: Ծնողները Արցախի շուշեցիներ էին, որոնք նոր ամուսնացած, գործ փնտրելու նպատակով գնացել էին Թուրքմենստանի մայրաքաղաք Աշխաբադ: Նրանց հայրը՝ պրն. Սմբատն սկսել էր աշխատել բամբակի գործարանում: Այդ տարիներին արդէն սկսել էր Ռուսաստանի յեղափոխութիւնը եւ արագօրէն տարածուում էր հարեւան երկրներում: Նա արդէն ունէր երկու զաւակներ՝ էմման 3 տարեկան, իսկ Լիզան 1 տարեկան էր, երբ որոշում է Աշխաբադից հեռանալ եւ անցնել Պարսկաստան: Նա ընկերներին հետ հիմնում է Իրանում առաջին բամբակագտման գործարանը, որից յետոյ վերադառնում է Աշխաբադ՝ կնոջ եւ երեխաներին տեղափոխելու Իրան՝ Նէշաբուր քաղաք: Դժբախտաբար, ճամբին ինքը աւազակների միջոցով սպանուում է եւ կինը՝ Անահիտը մնում է իր երկու դստեր հետ միայնակ: Նա մի աշխատասէր եւ բարեկիրթ կին էր, եւ իմանալով, որ այն օրերին Իրանում յարմար դպրոցներ եւ համալսարաններ չկան, իր երկու դստերին անձամբ տանում է Ֆրանսիա: Մարսել քաղաքում դնում է մի գիշերօթիկ դպրոց եւ ինքը վերադառնում Նէշաբուր, որպէսզի իրենց բամբակ մաքրելու գործարանը տնօրինի: Տարիներ յետոյ երկու քոյրերն աւարտում են քարտուղարութեան մասնագիտութիւնը եւ վերադառնում Իրան:

Էմման աշխատանքի է անցնում Բրազիլիայի դեսպանատանը եւ հէնց այդտեղ էլ հանգստի է կոչուում: Նա երկար տարիներ աշխատել է տարբեր դեսպանների հետ: Իսկ Լիզան նախ ընդունում է մի լիբանանական ընկերութիւն՝ «Օթօ Թեհրան», որը պատկանում էր Քաթանէին, այնուհետեւ «Նիէր Փարս» ընկերութիւն եւ ապա 22 տարի էլ նա «Սաթի» միջազգային փոխադրական ընկերութեան մէջ աշխատում է որպէս տնօրէնի քարտուղարուհի եւ 76 տարեկանում պաշտօնապէս թոշակի անցնում:

Նրանք երկու քոյրեր էլ ազնուութեան տիպար էին, որեւէ խարդաւանքից կամ անօրինական խնդիրներից հեռու էին ու չափազանց վստահելի տարրեր: Նրանք իրենց տնտեսական հարցերում յաճախ էին ինձ հետ խորհրդակցում: Մի շատ զեղեցիկ առանձնատուն ունէին Վոզարա պողոտայում: Սակայն իրենց տարիքի բերումով այդ տան կառավարումը նրանց համար դժար էր, ուստի

իրենց խորհուրդ տւեցի, որ տունը վաճառեն եւ իմ ապրած համալիրում, իմ բնակարանի վերեւի յարկում երկու ննջարանով մի բնակարան գնեն: Լիզան էլ մի առանձնատուն՝ «Վիլա» ունէր Բաբոլսարի մօտ գտնուող Դարիաքենարում, որ ամառներն իրենց մօր հետ գնում էին այնտեղ հանգստանալու: Երկու տարի մէկ՝ երկուսով գնում էին Եւրոպա իրենց ընկերկերին հանդիպելու: Նրանք բաւական հարստութեան տէր էին, եւ իրենց հարստութիւնը կտակել էին միմեանց, իսկ յետմահու բոլոր ունեցածքները կը յատկացւէր Թեհրանի Ազգային իշխանութեան՝ դպրոցների եւ հայ երեխաների ուսմանը ծառայեցնելու նպատակով: Բնակարանը պատկանում էր էմմային եւ նա իր կտակում գրել էր, որ իր մահից յետոյ այդ բնակարանը պիտի յանձնւի Արարատ հաստատութեան:

Էմմայի մահից յետոյ բարեկամները շատացան, աւելի ճիշտ, նոր կանաչեցին, այնպիսիք, որոնց նախապէս չէի տեսել: Ես լաւատեղեակ էի, որ այդ Սարգսեան քոյրերը ոչ մի հարազատ-բարեկամներ չունէին: Էմմայի մահից յետոյ ես սկսեցի կարգաւորել Լիզայի տնտեսական խնդիրները: Դարիաքենարի բնակարանը վաճառեցի եւ դրամն աւանդ դրեցի Մելլաթ բանկում: Պահ դրած դրամի տոկոսով մի տիկնոջ, որն աշխատում էր Սուրբ Գէորգ եկեղեցում, իր աղջկայ հետ վարձեցի ամբողջօրեայ խնամք տանելու Լիզային: Նրա բոլոր ունեւիքների եւ բժշկութեան ծախսերը եւ էի անում այդ ստացած տոկոսից: Աստիճանաբար իմացայ, որ այդ նորածիլ եւ ինքնակոչ բարեկամների աչքը Լիզայի ապրած բնակարանի վրայ է. մանաւանդ դրանցից մէկը, որի հայրը կրօնափոխ էր դարձել եւ ինքն էլ ամուսնացել էր մի օտարազգի հետ, ապօրինի կերպով Լիզայի բնակարանից հանեց բոլոր ակնեղէնները, տարադրամները եւ ոսկեղէնը, որոնք կարելի է ասել մէկ կիլոյից աւել կը լինէին, վերցրել էր իր մօտ: Վտանգն զգալով անմիջապէս կապեցի Արարատի ժամանակի նախագահ՝ Էդուարդ Բաբախանեանի հետ եւ կարճ միջոցում բնակարանը փոխանցեցի Արարատ կազմակերպութեանը, քանի որ ես Լիզայից ունէի պաշտօնական լիազօրագիր եւ բնակարանն էլ Լիզայի անունով էր: Այնուհետ այն բարեկամը, որ Լիզայի տարադրամը, քարեղէնները եւ ոսկեղէնն իր մօտ էր գտնուում, անյոսացաւ եւ այլեւս չերեւաց, միայն թէ ես ունէի նրա բջջային հեռախօսի համարը, որով իմ պարսիկ ընկերների միջոցով գտայ եւ նրանից ստացանք այդ իրերի մի մասը ցուցակագրելով: Այնուհետեւ Լիզայի համար մի անկիզելի դրամարկղ գնեցի եւ բանալին յանձնեցի իրեն: Մի շաբաթով

ստիպւած պիտի գնայի ԱՄՆ: Վերադառնալուց յետոյ նոտարային գրասենեակից ինձ մի նամակ ստացայ, որով յայտնում էր Լիզան իմ լիազօրագիրը բեկանել է եւ մի պարսիկ իրաւաբան է նշանակել իր ժառանգական գործերի համար: Հարցը դրանում չէր, թէ 92-ամեայ Լիզան, որի մօտ արդէն նկատուում էր ալցեյմեր հիւանդութեան հետքերը, ինչպէս կարողացաւ գնալ եւ մի պարսիկ նոր իրաւաբան գտնել: Այդ նորածիլ բարեկամների շարքումն էլ մի գոյգ ամուսիններ կային, որ ես երբէք նրանց Լիզայի եւ Էմմայի մօտ չէի տեսել: Կնոջը հեռուից ճանաչում էի: Նա ունեցել էր մի ամուսին, որ հէնց այդ կնոջ ծննդից իր տղային վերցնում էր ու փախչում, եւ արդէն 40 տարուց աւելի կինը իր առաջւայ ամուսնուց եւ իր հարազատ տղայից լուր չունէր: Դա ապացուցում է այդ կնոջ էութիւնը: Ուրեմն նրանք իմ բացակայութեան գալիս են Լիզայի մօտ եւ ինձ վատաբանելով, նրան տանում են նոտարի մօտ եւ բեկանում իմ լիազօրագիրը:

Մէկ տարուց աւելի, Լիզան իրականում բանտարկւած վիճակում է եղել. ոչ ոք նրան չէր կարող տեսնել, այդ անագնիւ մայրն ու իր դուստրը, որ ես էի իրենց աշխատանքի վերցրել, միացել էին այդ աւազակախմբին:

Ազգային առաջնորդարանն ինձ, պրն. Էլարդ Բաբախանեանին եւ պրն. Արամայիս Ներսիսեանին իբրեւ Լիզայի խնամակալներ ներկայացրեց Իրանի Յեղափոխութեան դատարանի խնամատարութեան բաժին: Բայց դա տեսեց մէկ տարի ու կէս. ես էլ, որ ոչ մի պաշտօնական հանգամանք չունէի Լիզայի եւ Էմմայի բանկային հաշուարկներում, ուստի ամէն ինչ յանձնեցի Ազգային առաջնորդարանին: Նրանք երբէք ոչ ոքի թոյլ չէին տալիս Լիզայի հետ խօսել:

հեռախօսը ոչ ոք չէր վերցնում: Մի անգամ Սրբազան Հայրը, որ ցանկանում էր Լիզային հանդիպել, մենք եւս կարողացանք նրան տեսնել: Ի վերջոյ, 2012 թուականի ապրիլին Խնամատարութեան կազմակերպութիւնն ինձ նշանակեց Լիզայի խնամակալը, իսկ Էլարդ Բաբախանեանին եւ Արամայիս Ներսիսեանին որպէս հսկիչներ:

Որեւէ էակ, երբ տկար է լինում եւ զրկուում է ինքնապաշտպանական կարողութիւնից, անապատի անգղներն ու բորենիները հասնում եւ յօշոտում են նրան ու միայն նրա ոսկորներն են թողնում:

Լիզայի պարագան էլ նոյնն էր: Ամբողջ արժէքաւոր զարդեղէնը, տարադրամները վերցրեցին ու մի նոր ցուցակ կազմեցին եւ բոլորը ստորագրեցին: Այն առաջին ցուցակն էլ, երբ իմ իրաւաբանն արծանագրողից պահանջեց, նա ասաց, թէ չգիտի որտեղ է դրել: Լիզայի բանկային հաշիւները դադարկւել էր եւ քանի որ բանկային բոլոր տեսորակներն Առաջնորդարանում էր, ես նոր ընկայ տարբեր գլխացաւանքի մէջ: Չանգատներ ստացայ մեր բնակատեղի ընդունարանի մարդկանցից, թէ ցերեկ ու գիշեր տարբեր անձանօթ մարդիկ են գալիս Լիզայի մօտ: Ես այդ տիկնոջն ու իր դստրին ազատեցի աշխատանքից: Լիզայի տունը դարձրել էին կեղտի բուն: Մի հայաստանցի կին վարձեցի, որը կարողացաւ կարգի բերել տունը: Երեւում էր, որ Լիզան կարգին չէր սնւել. նա անընդհատ վախի մէջ էր եւ ինձ ասում էր՝ ինձ մենակ մի թող: Դժբախտաբար, նա շրջապատուած էր մի խումբ մարդկանցով, որ նրանց աչքը միայն Լիզայի դրամների ու նրա հարստութեան վրայ էր: Մի օր ես այդ կնոջ ամուսնուց հարցրեցի, թէ դուք, որ ո'չ մի կապ չունէք Լիզայի հետ, ի՞նչ իրաւունքով էք նրա կեանքին միջամտում: Նա առանց ամաչելու ասաց, թէ իրեն Յիսուսն է ուղարկել: Ես էլ իրենց հաւատացած Յիսուսին հայիոյցի, որ մարդկանց պահելու համար աւազակներ է ուղարկում:

Այս տողերի նպատակն այն չէ, որ ես իմ կատարած գործերն եմ ուզում նշել, այլ սրանով ցանկանում եմ զգուշացնել այն հայերին, որ հասունացած տարիքում ճիշտ կերպով իրենց ցանկացած մարդուն խնամակալ նշանակեն: Դա իրենց ազնիւ աշխատանքի արդիւնքն է եւ ինչու պիտի մի քանի աւազակների միջոցով թալանի, այլ, թող նւիրեն հայկական դպրոցներին, միութիւններին, որ գոնէ մի քանի հայ երեխաներ կարողանան այդ դրամներով ուսում եւ հանրային դաստիարակութիւն ստանան:

Էմման եւ Լիզան երկու քոյր հայուհիներ էին, որոնք իրենց կեանքի սկզբից դժար օրեր էին ունեցել: Նրանք պատուով ու առաքինաբար ապրեցին մօտ 93 տարի եւ իրենց նեղութիւններով եւ աշխատանքներով էլ մի բաժին թողեցին մեր համայնքի ազգային հաստատութիւններին:

Հողը թեթեւ լինի եւ նրանց հոգին փառաւոր դառնայ:

Ս. ՍԱՐԳՍՅԱՆԸ՝ ԿԱՄԱՅԻՆ Ր. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆԸ՝ ԲԱՐՈՅԱՅՈՒԳԵՒՈՐ Յ. ԲԱԳՐԱՏՅԱՆԸ՝ ԻՆՏԵԼԵԿՏՈՒԱԼ

Տարբել Հարությունյան

«Որպես նախագահի թեկնածուի կերպարներ ավելի վառ ու կոնկրետ արդյունքին են միտված Սերժ Սարգսյանի, Հրանտ Բազրատյանի և Րաֆֆի Հովհաննիսյանի կերպարները»,- Aravot.am-ի հետ զրույցում քննելով ՀՀ «նախագահացուների» հոգեբանական տիպարները՝ այսպիսի կարծիք հայտնեց հոգեբան Իզաբելլա Ղազարյանը:

Մեր այն հարցին, իսկ թեկնածուներից ո՞վ է ավելի մոտ հաղթանակին, տիկին Ղազարյանն այսպես պատասխանեց. «Հաղթելու շանք երեք հոգու է տրված՝ Սերժ Սարգսյան, Հրանտ Բազրատյան, Րաֆֆի Հովհաննիսյան, քանի որ նրանք հաղթանակի հասնելու հիմնական հոգեբանական որակների կրող հիմնական ներկայացուցիչներն են»:

Հետաքրքրվեցինք՝ իսկ այս ընտրապայքարում վառ անհատականություններ կա՞ն: Հոգեբանը նշեց. «Օրիգինալ կերպար է Պարույր Հայրիկյանը, զուտ իր անցած փորձով, իր կենսագրությամբ և մոտեցումներով: Բայց ընտրություններում հաղթելու և արդյունքի հասնելու համար այլ հոգեբանական որակներ են պահանջվում, բացի վառ անհատականություն լինելը: Հիմնականում շեշտը դրվում է երեք կարևոր որակների վրա՝ կամք, բարոյականություն և ինտելեկտ: Բոլոր թեկնածուները երեքն էլ, բնականաբար, ունեն, բայց օրինակ՝ Սերժ Սարգսյանի մոտ ընդգծված են կամային որակները, Հրանտ Բազրատյանն ավելի աչքի է ընկնում ինտելեկտուալ որակներով, Րաֆֆի Հով-

հաննիսյանը բարոյահոգևոր բևեռին է շեշտը դնում՝ չնայած մյուս հատկություններն էլ կան: Պարույր Հայրիկյանը ազգային, հոգևոր, գաղափարական, բարոյական բևեռին է հակված: Մնացածները համեմատաբար նոր են ու փորձում են ինչ-որ հոգեբանական ֆոն ստեղծել: Մի գիծ են վերցնում, որ լսելի դառնան, քանի որ չունեն քաղաքական բազաժ, կենսագրություն, փորձ: Դրա համար էլ մեկը բոյկոտում է, մյուսը նամակներ է գրում, փորձում են այլ օրիգինալ մոտեցումներով գրավել ու տեսանելի լինել»:

Իզ. Ղազարյանը թեկնածուների շրջանում խարիզմատիկ կերպար չի տեսնում ու նշում. «Ժամանակակից աշխարհում խարիզմատիկ կերպարներ հիմնականում չկան: Ֆիդել Կաստրոն է, մեկ-երկու կերպարներ: Իմ կարծիքով՝ ժամանակին Հայրիկյանն է եղել խարիզմատիկ կերպար, բայց խարիզման երբեմն կորելու հատկություն ունի, և Հայրիկյանը դա կորցրել է: Ժամանակակից մոտեցումների համաձայն՝ խարիզմատիկ լինելը հաճախ առաջնային չի համարվում: Ավելի առաջնային է համարվում մարդու ֆունկցիոնալությունը: Իսկ արդյունավետության տեսանկյունից զուտ որպես կերպար, մարդ ֆունկցիա, մարդ համակարգ Սերժ Սարգսյանն է: Կապ չունի՝ ինքն ինչ արդյունքների է հասել, բայց որ համակարգի մեջ է գործում և համակարգն է առաջ տանում ու ղեկավարում, դա արդեն արդյունավետություն է»:

Աղբյուր՝ www.aravot.am

ՀԱՅ-ՎՐԱՑԱԿԱՆ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲԱՐԵԼԱՎՄԱՆ ՀԵՌԱՆԿԱՐ

Նաիրա Հայրունեան

Վրաստանի նոր իշխանությունները, կարծես, հաստատականորեն որոշել են հրաժարվել Ռուսաստանից մեկուսացվածության ուղեգծից, որն ընդունել էր գործող նախագահ Մեխեիլ Սաակաշվիլին: Այդ քաղաքականության հետևանքով Վրաստանը հայտնվեց Ռուսաստանից կատարյալ անջրպետված վիճակում, և նրա հետ մեկտեղ Ռուսաստանի հետ երկաթուղային կապից զրկվեց նաև Հայաստանը: Եվ հենց դա դարձավ Սաակաշվիլու աքիլեյան գարշապարը, որին դա չներեցին նույնիսկ այն դեպքում, որ նա շատ բան է արել երկրի ժողովրդավարացման և ազատականացման համար:

Անցյալ տարվա հոկտեմբերի 1-ին իշխանության եկած Վրաստանի վարչապետ Բիժինա Իվանիշվիլու առաջին հայտարարությունը ռուս-վրացական երկաթգծի աբխազական հատվածը վերականգնելու առաջարկությունն էր: Առաջարկությունը հետաքրքրությամբ ընդունվեց նաև թե՛ Ռուսաստանում, թե՛ Հայաստանում և թե՛ բուն Վրաստանում: Դեմ էին Ադրբեջանը, Թուրքիան և Միխեիլ Սաակաշվիլին, որոնք նախագծել և անցկացնում են Թբիլիսի-Ախալքալաք-Կարս երկաթուղին, որը շրջանցում է և՛ Ռուսաստանը, և՛ Հայաստանը: Անցյալ տարվա վերջին Բաքու այցելելով՝ Իվանիշվիլին այնտեղ հանդիպեց աբխազական նախագծին մոլի դիմադրության, այնուամենայնիվ, հունվարի 17-ին նա Երևանում հայտարարեց, որ այս նախագծի լոբբինգի աշխատանքները շարունակվելու են, իսկ Հայաստանի վարչապետ Տիգրան

Սարգսյանը խոստացավ աջակցել նրան դրանում: Իվանիշվիլին դեռ Երևանում էր, երբ Թբիլիսիից հնչեց Սաակաշվիլու ցասկոտ արձագանքը: Նա Ռուսաստանի հետ երկաթուղային հաղորդակցության հնարավոր վերականգնման մասին Իվանիշվիլու հայտարարությունը կոչեց «հակապետական»: Նրա խոսքով՝ այսօր նման երկաթգծի անհրաժեշտությունը չկա, քանի որ Վրաստանը Ախալքալաք-Կարս երկաթգծի ճանապարհով ունի դեպի Եվրոպա այլընտրանքային ելք, և այդ երթուղին նախևառաջ Ռուսաստանի համար մրցակցային է: «Երկաթուղային հաղորդակցության վերականգնման հարցը պետք է լուծել միայն Աբխազիայի ապասկուպացիայի հարցը լուծելուց հետո կամ այդ հարցին զուգահեռ, քանի որ երկաթուղային հաղորդակցության վերականգնումը փաստորեն Ռուսաստանի կողմից Աբխազիայի ճանաչման օրինականացումն է», -նշել է Միխեիլ Սաակաշվիլին: Աբխազիան կարող է համաձայնել երկաթգծի բացման առաջարկությանը միայն այն պայմանով, եթե Վրաստանը չպնդի ժամանակին իր, սակայն անկախությունը հռչակած հանրապետություն վերադարձնելը: Ըստ ամենայնի, Իվանիշվիլու առաջարկությունը ենթադրում է հենց այդ տարբերակը՝ հաղորդակցությունների բացում առանց հակամարտության քաղաքական լուծման: Այս մեթոդն արդեն մի քանի տարի ակտիվորեն առաջարկվում է միջազգային քաղտեխնոլոգների կողմից, այդ թվում նաև՝ ղարաբաղյան և հայ-թուրքական հարցերով: Առաջարկվում է բացել հաղորդակ-

ցությունները՝ երկաթգիծը, խողովակաշարերը, էլեկտրահաղորդման գծերը՝ քաղաքական հարցերը չքննարկելով: Սակայն քանի որ դարաբաղյան հակամարտության լուծման թուրքիայի և Ադրբեջանի գլխավոր գենքը Հայաստանի շրջափակումն է, նրանք չեն կարող ընդունել առաջարկությունը, քանի որ կզրկվեն միակ փաստարկից: Նույնկերպ և Սաակաշվիլին ոչ մի կերպ չի կարող հրաժարվել մեկուսացվածության քաղաքականությունից՝ իր ժողովրդին և Հայաստանին դատապարտելով Ռուսաստանի հետ ավելի էժան երկաթուղային կապ չունենալուն: Իվանիշվիլին, հավանաբար, որոշել է փոխել այս ավանդույթը: Նա ի սկզբանե հայտարարել է, որ մտադիր է կարգավորել հարաբերությունները բոլոր հարևանների, այդ թվում՝ Ռուսաստանի հետ: Առայժմ աբխազական և հարավօսեթական խնդիրները մնում են այդ հարաբերություններում փորձության քարը, սակայն չի բացառվում, որ հենց Հայաստանը կօգնի դրանց լուծմանը: Օրերս, ինչպես մամուլում գրվեց, Երևանում տեղի ունեցան փակ վրաց-օսեթական բանակցություններ, առայժմ, հավանաբար, հանրության մակարդակով, սակայն չի բացառվում, որ Երևանը կարող է դառնալ հարավկովկասյան հաշտության համար ասպարեզ: Համենայն դեպս, Իվանիշվիլին մի քանի քայլեր կատարեց Երևանի կողմը՝ Ամենայն հայոց կաթողիկոսի հետ հանդիպման ժամանակ խոստացավ իր վերահսկողության տակ առնել Վրաստանում հայկական եկեղեցիների մասին խնամքը և թույլատրել Վրաստանի հայկական դպրոցներում մայրենի լեզվով հայոց պատմության դասավանդումը: Վրացահայ համայնքը կարող է կատարյալ վստահ լինել, որ նախընտրական շրջանում նրանց տուած խոստումները կիրականացվեն: Այս մասին հունվարի 17-ին մամուլի ասուլիսում հայտարարեց Վրաստանի վարչապետ Բիծինա Իվանիշվիլին: Իվանիշվիլու խոսքով՝ ընտրություններից առաջ նա այցելել է Վրաստանի բոլոր հայաբնակ շրջաններ, որտեղ ջերմ ընդունելության է արժանացել: «Ես ունեցել եմ մի քանի ջերմ հանդիպումներ, իմ կարծիքով՝ դա զգացել է հայությունը, արդյունքներն էլ արդեն ընտրությունների հետևանքն են: Ինչ-որ ես ասել եմ նախընտրական շրջանում, անպայման կիրականացնեն: Ես ցանկանում եմ ասել, որ մեր կառավարությունն անելու է ամեն ինչ, որպեսզի Վրաստանի հայությունն զգա, որ ապրում է իր սեփական երկրում», - ասել է նա՝ հավելելով, որ ինքը շատ հայ բարեկամներ ունի: Հունվարի 17-ին Հայաստանի նախագահ Սերժ Սարգսյանն ընդունեց Երևանում այցով գտնվող Վրաստանի վարչապետ Բիծինա Իվանիշվիլուն և նրա գլխավորած պատվիրակությանը: Սարգսյանն ընդգծեց, որ Հայաստանը շահագրգիռ է Վրաստանում կայունության պահպանմամբ և ցանկանում է էլ ավելի ամրապնդել եղբայրական հարաբերու-

յունները, որոնք օգուտ կբերեն թե՛ հայ և թե՛ վրացի ժողովրդին: Վրաստանի վարչապետը հավաստիացրեց, որ իր կառավարությունն կանի ամեն հնարավորը, որպեսզի հայ-վրացական հարաբերությունները դառնան պատմության ընթացքում լավագույնը: Իվանիշվիլու խոսքով՝ Հայաստանը և Վրաստանը պետք է ստեղծեն միասնական շուկա, ինչը բարենպաստ ազդեցություն կունենա երկու երկրների տնտեսության վրա: «Վրաստանի նոր կառավարությունը մտադիր է զարգացնել հարաբերությունները հարևան երկրների հետ, մասնավորապես, տնտեսության ոլորտում»: Սարգսյան-Իվանիշվիլի հանդիպման արդյունքներով ստորագրվեցին երկու համաձայնագրեր՝ մշակույթի և ցամաքային մաքսային կետերի համատեղ օգտագործման մասին: Աբխազիայի վրայով Ռուսաստանին և Հայաստանին միացնող երկաթգծի աշխատանքի վերականգնումը հնարավոր է, և «մենք պետք է աշխատենք այս խնդրի շուտափույթ լուծման ուղղությամբ», հայտարարել է Վրաստանի վարչապետ Բիծինա Իվանիշվիլին: «Դուք գիտեք, որ մենք մեծ խնդիր ունենք Ռուսաստանի հետ հարաբերություններում: Մենք մեծ հույս ունենք և ջանքեր ենք գործադրում հնարավորինս արագ վերականգնելու Ռուսաստանի հետ հարաբերությունները: Մենք ոչ լավ հարաբերություններ ունենք նաև մեր եղբայրների՝ աբխազների հետ, սակայն երկաթգծի աշխատանքի վերականգնումը պետք է լուծվի հնարավորինս շուտ», - նշեց նա: Տիգրան Սարգսյանն իր հերթին հայտարարեց, որ Հայաստանը նույնպես ջանքեր կգործադրի այդ երկաթգծի աշխատանքի վերականգնման ուղղությամբ և ակտիվ դիրքորոշում կզբաղեցնի այս հարցի կարգավորման գործում: Հայաստանի վարչապետն իր հերթին շնորհակալություն հայտնեց վրացի գործընկերոջը դարաբաղյան հիմնախնդրի նկատմամբ հավասարակշռված դիրքորոշման համար. «Գաղտնիք չէ, որ շատ հաճախ այս կամ այն հայտարարությունները, որոնք կատարվում են Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության կարգավորման շուրջ, աղավաղվում են: Մենք շնորհակալ ենք մեր վրացի գործընկերներին՝ այդպիսի աղավաղումների դեպքում օպերատիվ արձագանքելու և Վրաստանի կառավարության դիրքորոշման հաստատման համար», - ասաց Տիգրան Սարգսյանը: Բիծինա Իվանիշվիլին ասել է, որ Ադրբեջան կատարած այցի ժամանակ հակամարտության մասին խոսել է նաև Իլիամ Ալիևի հետ: Սա դժվար հարց է, և մոտ ապագայում, հավանաբար, դժվար կլինի դրա լուծումը գտնել, ասել է Իվանիշվիլին: Սակայն այդ հարցը պետք է կարգավորվի խաղաղ և բանակցությունների ճանապարհով:

Աղբիւր՝ www.armenianow.com

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԲՈՒՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԼՐԱՏԻԱՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

ԼՐԱՏԻԱՄԻՋՈՑՆԵՐԸ՝ ԱՐՁԱԳԱՆՔ ԹՃ ՔԱՐՈՉՉՈՒԹԻՒՆ

Լրատվամիջոցների, յատկապես հեռուստատեսության, կինոյի եւ նորերս ինտերնետի կապը հասարակության մէջ տեղի ունեցող բռնի յանցագործութիւնների հետ, միշտ էլ հետաքրքրել է հասարակագէտներին: Լրատվամիջոցները յաճախ մեղադրուել են, որ արձագանքելով քաղաքացիների բռնի արարքներին, օգնում են դրա տարածմանը: Իսկ կինօն, սերիալները եւ հանրամատչելի գրքերը քննադատուել են այն բանի համար, որ ոճրագործութիւնը ներկայացնում են հմայիչ կերպով եւ կամայ թէ ակամայ երիտասարդութեանը քաջալերում են յանցագործութեան ուղղութեամբ: Լրատվամիջոցների, ֆիլմերի ու սերիալների արտադրողները, իհարկէ, իրենց պաշտպանում են ասելով, որ իրենք միայն արտացոլում են հասարակության մէջ գոյութիւն ունեցող իրականութիւնը եւ ո՛չ թէ ստեղծում այն: Վերջերս ինտերնետային կայքերը եւ սոցիալական ցանցերը եւս մեծ դեր են խաղում բռնի յանցագործական արարքների պատկերները հասարակութեան լայն խաւերի մէջ տարածելու գործում եւ այս հարցում դարձել են թիւ մէկ մեղադրեալը: Յարմար գտանք մի երկու յօդուածով անդրադառնալ այս երեւոյթին:

ՉՈՒՐԳԻՐԻ ՖԻԼՄԵՐԸ՝ ՉԻԱՐՃԱԼԻՔԻ ՄԻՋՈ՞Ց

Ռոբերթ Սաֆարեան

Բռնի կողոպուտի նոր ֆիլմեր եւ լուսանկարներ

Գողերը դամէով (մեծ դաշոյն) անցորդին սպառնալով, պահանջում են պայուսակն ու բաճկոնը յանձնի եւ երբ նա մերժում է, յանցագործների մէկը բռնի կերպով նրա գոյքը վերցնելուց յետոյ հարւածում է նրա գլխին:

Սրտաճմլիկ ֆիլմ դանակի սպառնալիքով բռնի յափշտակութեան մասին. մեղադրեալը նախ հերքում է իր մեղքը, սակայն նկարահանւած ֆիլմը տեսնելուց յետոյ խոստովանում է:

բռնի յափշտակութեան ձեռնարկած 4 յանցագործերից երկուսը մահապատժի են դատապարտւել:

Վերջերս իրանական մամուլի էջերը եւ ինտերնետային կայքերը լեւի-լեցուն են այս եւ նման լուրերով: Երիտասարդների եւ անչափահասների յանցագործութիւնը, իհարկէ, ոչ նոր խնդիր է, ոչ էլ սահմանափակուում է Իրանի հասարակութեանը, սակայն ինչու է միանգամայն այսպիսի լայն արձագանք գտնում լրատւամիջոցներում:

Անմիջական պատճառը 4 յանցագործների բռնի գողութեան ֆիլմն է, որն ինտերնետի միջոցով հանրութեան է ներկայացւել, ինչպէս նաեւ այլ դէպքերի լուսանկարները, որոնք ցայտում ձեւով ցուցադրում են այդպիսի յանցագործութիւններում գործադրող անխղճութիւնն ու վայրագութիւնը:

Յանցագործները երիտասարդներ են

Լոյս տեսած պատկերների ցնցիչ տպաւորութիւնը յաճախ այն պատճառով է, որ յանցագործները մեծամասնաբար երիտասարդներ եւ պատանիներ, նոյնիսկ երեխաներ են: Դա հասարակութեանը դնում է դժուար դրութեան արջեւ. վերջիվերջոյ, սրանք այս հասարակութեան մէջ դաստիարակւած մարդիկ են:

Դատական մարմիններն ու կարգապահ ուժերը խոստանում են, որ ամենակտրուկ ձեւով են հակազդելու նման դէպքերի, եւ ոչ մի ներողութիւն յանցագործների կողմից ընդունելի չի լինելու: Արդէն վերջին դէպքի մեղադրեալներից երկուսը դատապարտւել են մահապատժի, իսկ միւս երկուսը երկարատեւ ազատազրկման: Այսպիսի խիստ մօտեցում, հաւանաբար հարկաւոր է սովորական քաղաքացու մօտ անապոհովութեան զգացումը վերականգնելու համար, սակայն, դա դժուար թէ կարողանայ հարցը արմատապէս լուծել: Երիտասարդ յանցագործները, որպէս դրոյապատճառ յաճախ մատնանշում են իրենց ընտանիքի նիւթական կարիքները, անգործութիւնը եւ այս կարգի շարժառիթներ: Այսպիսի խօսքեր չի կարելի ամբողջովին ընդունելի համարել. ոչ ամէն անգործ երիտասարդ է գողութեան եւ ուժի գործադրութեան դիմում: Սակայն սա էլ պարզ է, որ անգործութիւնը եւ հասարակական անապահովութիւնը յարմար հող է, որի վրայ աճում է յանցագործութիւնը եւ բռնութիւնը: Խօսուում է բռնութեամբ եւ անօրինականութեամբ լի ֆիլմերի եւ սերիալների բացասական ազդեցութեան մասին, սակայն այս կարգի ֆիլմերի ազդեցութիւնն էլ այնքան պարզ չէ: Տարիների ընթացքին կատարւած հետազօտութիւնները եւ ուսումնասիրութիւնները, երբեմն հակառակն են ասացուցել. այս կարգի տեսանիւթերը, ինչպէս նաեւ վիդէօ-խաղերը,

անվնաս միջոցներ են երիտասարդի մէջ կուտակած էներգիան ու զայրոյթը դատարկելու համար, ուստի այնքան էլ պարզ չէ, որ դրանց կարելի է մեղադրել նման հակահասարակական արարքների համար:

Ձևարճանքի միջոց

Այս օրերին մի այլ առումով եւս վիդէոյի եւ բացայայտ, օրը ցերեկով փողոցներում տեղի ունեցող յանցագործութեան բնագաւառները առնչուում են միմեանց: Արդի տեխնոլոգիայի՝ փողոցներում, խանութներում, շէնքերի մուտքերում եւ ամենուր տեղադրուած տեսախցիկների (կամերաների) շնորհիւ անգամներ վիդէոյի վրայ արձանագրել է յանցագործութեան պահը: Այս տեսանիւթերի ինտերնետային տարածումով է, որ կարծես ողջ հասարակութիւնը ուղղակի դիտում է ոճրագործութեան պահը իր ողջ ցնցիչ տպաւորութեամբ: Այս տեսանիւթերը նաեւ գործ են ածուում դատարաններում որպէս փաստաթուղթ, եւ լրատւամիջոցներում որպէս զգուշացում եւ որպէս խիստ պատժամիջոցների արդարացում: Կայքերը դրանք շահագործում են աւելի մեծ քանակութեամբ այցելուներ եւ աւելի բարձր գովազդային եկամուտ ձեռք բերելու միջոց: Մի խօսքով, դրանք դառնում են զւարճանքի առարկայ: Հետաքրքիր է, թէ ինչ գրաւչութիւն կայ այդպիսի վայրագ բովանդակութիւն

պարունակող ֆիլմերում, որ այդքան հետաքրքրում է հասարակ մարդուն:

Մի խօսքով, կարելի է տեսնել, թէ լրատւամիջոցները ինչ մեծ դեր են կատարում ցանկացած դէպք հասարակութեան ուշադրութեան կենտրոնը դարձնելու գործում: Բայց նաեւ կայ այս հարցը, որ հասարակութիւնը ինչու է այսքան հետաքրքրուած գողութեան, բռնութեան, սպանութեան, կախաղան բարձրացնելու եւ նման դէպքեր դիտելով:

Այս ֆիլմերում երբեմն աչքի է ընկնում անցորդների անտարբեր կամ վախեցած ու կրաւորական վերաբերմունքը: Անցորդները յաճախ յայտնուում են կրաւորական դիտորդի դերում եւ ոչ մի բան չեն անում զոհերին օգնելու կամ յանցաւորներին դիմադրելու ուղղութեամբ: Հանգամանք, որ վկայում է հասարակութեան մէջ կարեկցանքի եւ բարոյական հասկացողութեան պակասի մասին:

Բազմակողմանի երեւոյթ

Բռնութեան աճը հասարակութեան մէջ ցաւալի երեւոյթ է, որը լուրջ ուշադրութիւն է պահանջում բոլորի կողմից: Դրա պատճառները ուսումնասիրելու եւ կանխարգելման ձեւերը գտնելու համար պիտի համագործակցեն տարբեր՝ հասարակագիտութեան, իրաւաբանութեան, մանկավարժութեան եւ լրատւամիջոցների բնագաւառների փորձագէտները:

ՈՉ ՄԻԱՅՆ ԻՐԱՆՈՒՄ

ԲՈՆԻ ԱԳՐԵՍԻԱՆ ԵՒ ՇԱՐՎԱԴԻՏԱԿԱՆ ԴՐՂԱՊԱՏՃԱՌՆԵՐՈՎ ՋԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Անահիտ Ասատրյան

Այս տարի անչափահասների կողմից կատարված հանցագործությունները 32 դեպքով նվազել են՝ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատությամբ, լրագրողների հետ հանդիպման ժա-

մանակ հայտարարեց Ոստիկանության քրեական հետախուզության երրորդ վարչության պետի տեղակալ, Անչափահասների գործերով վարչության պետ, ոստիկանության գնդապետ Նելլի Դուրյանը: Նրա

տեղեկացմամբ, նախորդ տարվա առաջին հինգ ամիսների ընթացքում արձանագրվել է մարմնական վնասվածք հասցնելու 19 դեպք, այս տարի՝ 15: Նախորդ տարի կողոպուտի 8 դեպք է եղել, այս տարի՝ 3, ավազակային հարձակման՝ 6, այս տարի՝ ոչ մի, սպանություն՝ 2, այս տարի՝ ոչ մի: Գողության 114 դեպք է եղել, այս տարի՝ 102, անցյալ տարի խարդախության մեկ դեպք է գրանցվել, այս տարի՝ էլի 1 դեպք, ապօրինի զենք կրելու 9 դեպք է եղել, այս տարի՝ մեկ: Աձել են միայն խուլիգանության եւ թմրանյութերի օգտագործման դեպքերը, եւ անցյալ տարվա 5 ամիսներում արձանագրվել է խուլիգանության 4 դեպք, այս տարի՝ 6: Թմրանյութերի օգտագործման ոչ մի դեպք անցած տարի չի եղել, այս տարի 3 դեպք է գրանցվել:

Վարչության պետը նշեց նաեւ, որ գրանցվել է անչափահասների նկատմամբ կատարված հանցագործությունների 103 դեպք:

“Ընդհանուր առմամբ, այս տարի հանցագործությունների 169 դեպք է եղել, իսկ 2010 թ. նույն ժամանակահատվածում՝ 201 դեպք”,- ընդգծեց Նելի Դուրյանը: Վարչության պետի խոսքով, կրկնահանցագործների թիվը եւս նվազել է: Իսկ նվազումը պայմանավորված է նաեւ կանխարգելման աշխատանքներով՝ արդարադատության, ոստիկանության համակարգում:

Փորձաքննությունների ազգային բյուրոյին կից քրեավարության կիրառական հիմնախնդիրների կենտրոնի հոգեբան Մարինե Պետրոսյանը, խոսելով անչափահաս երեխաների հանցագործություններ կատարելու դրդապատճառների մասին, ասաց, որ շուրջ երկու տարի է, ինչ գործում է կենտրոնը, որը 2009-2010 թվականներին անչափահասների շրջանում կատարել է տարբեր ուսումնասիրություններ՝ հանցագործությունների պատճառների հետ կապված: Հետազոտություններում ընդգրկված են եղել մարզերի եւ մայրաքաղաքի երեխաները: “Ըստ այդ հետազոտության՝ երկու տեսակի հանցագործություններն էին առավել գերակշռում՝ բռնի ագրեսիան եւ շահադիտական դրդապատճառներով կատարված հանցագործությունները”,-նշեց հոգեբանը:

Նրա ներկայացմամբ, շատ է խոսվում սոցիալական գործոններից, ծնողների գործազրկությունից, բայց նեղ անհատական առանձնահատկություններին ու գործոններին, որոնք կարող են լինել դրդապատճառ, շատ չենք անդրադառնում: “Ուսումնասիրությունների արդյունքում անչափահասների առանձնահատկություններում բացահայտվել են շատ հարաբերություններում կոնստրուկտիվ լուծումներ չգտնելու ունակություն: Այսինքն, մեկ անգամ հանցագործություն կատարած անչափահասների մոտ բավարար տեղ չի զբաղեցնում ինչ-ինչ հարաբերություններում դրական լուծումներ գտնելը, ցածր է ինքնավերահսկումը”,- նշեց հոգեբանը՝ հավելելով, որ բոլոր այն ինստիտուտները, որոնք զբաղվում են երեխաներով, այդ թվում եւ ոստիկանությունը, պետք է առաջնային ուշադրություն դարձնեն դաստիարակությանը, արժեքային համակարգի ձեւավորմանը:

Իսկ որքան “ինստիտուտներ” էլ կան, որ կամա թե ակամա խեղում են երեխաների արժեհամակարգը: Գուցե նախ պետք է դրանց դեմ պայքարել՝ առաջնորդվել Հիպոկրատի “Մի՛ վնասիր”-ով, հետո միայն առաջ շարժվել:

Աղբյուր՝ www.report.am

2013 թվականի յունւարի 1-ին իր մահկանացուն կնքեց Նոր Զուղայի անւանի բանաւեր եւ հետագօտող Լեւոն Մինասեանը: Նա հանրայայտ դէմք էր Նոր Զուղայի մշակութային կեանքում եւ տարիներ աշխատել էր որպէս ուսուցիչ, վանքի գրադարանի եւ տպարանի տնօրէն: Լ. Մինասեանը հրատարակել է տասեակ գրքեր եւ յօդւածներ, սակայն նրա ամենաաչքառու աշխատութիւնն է 1971 թվականին Լիբանանի Անթիլիասում Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան միջոցով հրատարակւած «Պատմութիւն Փերիոյ հայերի» աշխատութիւնը: Գիրքը ընդգրկում է Փերիա գաւառի հայ բնակչութեան պատմութիւնը 1606 թվականից մինչեւ 1956 թվականը: Գրքի նախաբանը գրել է Ներսէս Ծ. Վ. Բախտիկեանը, որն անդրադառնալով իրանահայութեան պատմութեան ուսումնասիրութեան անբաւարար վիճակին, դրական գնահատական է տուել Լ. Մինասեանի աշխատութեանը: Ստորեւ ներկայացնում ենք այդ նախաբանը ամբողջութեամբ:

ԻՐԱՆԱԳՅՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԼԵՒՈՆ ՄԻՆԱՍԵԱՆԻ «ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՓԵՐԻԱՅԻ ԶԱՅԵՐԻ» ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ներսէս Ծ. Վ. Բախտիկեան

Վերջին կէս դարու արտասահմանի մեր գրական անդաստանը ճիսացաւ երկու գօծերով: Գրի առնուեցաւ Արեւմտեան Հայաստանի երբեմն շէն եւ այժմ կիսաւեր կամ ամբողջովին կործանած քաղաքներու եւ գիւղերու պատմութիւնը իր բազմազան բովանդակութեամբ:

Անհատներ գրի առան, հրատարակեցին իրենց կեանքի ժամանակաշրջանի կարեւոր դէմքերու նկարագրութիւնները: Երկու պարագաներուն ալ մղիչ ոյժը հանդիսացաւ կորուստը, կորուստն ու քանդումը հայրենի տան ու բնագաւառին, կորսուելու վախը ապրուած կեանքի կարեւոր դրուագներում, որոնք պէտք էր գրի առնուէին ու յանձնուէին ժամանակի թելերուն՝ իբրեւ նիւթ ապագայ պատմագիրներուն:

Արեւմտեան Հայաստանի կործանումէն ետք, այս շարժումը ընդհանուր բնոյթ ստացաւ: Տեսակ մը անպաշտօն զօրակոչի ենթարկուեցան իւրաքանչիւր

քաղաքի եւ գիւղի վերապրողները, որպէսզի ֆիզիկական, նիւթական ու մանաւանդ մշակութային անհաշուելի կորուստէն ետք, գոնէ կիրկէին երբեմն շէնշող քաղաքի մը կամ գիւղի մը ժողովուրդին պատմութիւնն ու կեանքը իր այլազան երեսներով:

Այժմ, ի վիճակի ենք անվարան կերպով արծանագրելու, թէ առաւել կամ նուազ չափով, արեւմտահայը յաջողած է իր նպատակին մէջ:

Այս տեսակէտէն մեկնելով պիտի արծանագրենք, որ արտասահմանի հայութեան երկրորդ գանգուածը, պարսկահայը, դանդաղ շարժեցաւ, գրեթէ տեղքայլ ըրաւ: Անշուշտ ա՛յս ալ ունի իր պատճառները: Պարսկահայը գաղթ ու ջարդ չունեցաւ, եթէ չհաշուենք Ուրմիոյ շրջանի եւ Սալմաստի պատահարները: Իրա՛ւ է, որ պարսկահայը գաղթ ու ջարդ չունեցաւ, բայց ա՛ն ալ ունեցաւ տեղափոխութիւն:

Անցեալին մէջ գիւղի մը բնակչութիւնը, այս կամ այն պատճառով, ստիպուած է եղեր լքելու իր կառուցած տունը, վարած ու ցանած արտը, տեղափոխուել է այլ խանի մը սահմաններէն ներս ու նոր կայք հաստատել է: Գիւղեր ու գաւառներ ներգաղթի հետեւանքով պարպուեցան: Դարեր շարունակ հայութիւն ունեցող գաւառները այսօր միայն անշարժ գերեզմաններ ունին որպէս վկայ երբեմնի ապրած հայութեան բեկորներէն, լքուած եւ անտէր գերեզմաններ…

Պարսկահայոց մասին ինչ-որ գրուած է գրեթէ հինգէն կու գայ: Անկախ Թիֆլիսի եւ Պոլիսի եւ այլուր հրատարակուած թերթերու մէջ ցրուած շատ շահեկան տեղեկութիւններէն եւ յօդուածաշարքերէն, լոյս տեսած են նաեւ քանի մը մենագրութիւններ, զորս անցողակի կը

յիշենք, անցողակի, որովհետեւ մեր կեանքի ներկայ պայմանները թոյլատու չեն սպառիչ ցանկ մը կազմելու: Հաւանաբար շատ նուազ թիւով վրիպակներ ունենանք եւ նաեւ մենագրութիւններ, որոնք մեզի մնացած ըլլան: Այս հրատարակութիւններէն արժէքաւորն ու հինը կը նկատենք Յարութիւն Թ. Յովհաննէանցի Պատմութիւն Նոր Ջուղայու գործը իր երկու հատորներով: Րաֆֆիի վէպերէն մեզի հասած տեղեկութիւններէն գատ, իր ՊԱՐՍԿԱՀԱՅՔը առանձին աշխատութիւն մըն է: Ապա յիշենք Ֆրանգեանի Ատրպատականը, Աթայեանի Սալմաստը, Աւագեանի Սալմաստի ջարդը, Նազար Յ. Գորոյեանցի Պարսկաստանի հայերը, Արամ Երեմեանի Փերիա գաւառը, Չարմահալի եւ այլ աշուղներու կեանքը, Նոր Ջուղայի եկեղեցիներուն որմնանկարներուն մասին աշխատութիւն մը, Երկարակեցեան Եզնիկ Ծ. Վրդ. ի ուղեւորութիւնը, Թաղիադեանցի Պատմութիւն Պարսիցը, Հայկ Աճէմեանի գրքոյկները, Եղիգարեան քահանայի Չարմահալ գործը, Արմէն Տոնոյեանի Անդաստանը, Իրանահայ գրողները, Չարմահալի Ումս. հրատարակութիւնը, Լ. Գ. Մինասեանի Ստեփանոս Երէցը եւ Աշուղի մը գործերուն հաւաքածուն, Փերիոյ հիւանդանոցին քսանեւհինգամեակին նուիրուած հրատարակութիւնը, Էլմարի Եփրեմ Խանին նուիրուած աշխատութիւնը, Տիգրան Աբգարեանի հրատարակութիւնները, Նոր Ջուղայի բարբառին եւ թատերախումբերուն նուիրուած գրքոյկները, վերջապէս Ադանեան քահանայի Նոր Ջուղայի եկեղեցիներուն նկարագրութիւնը:

Ասոնցմէ գատ կան Պարսկահայ մամուլը, տարեգրքերն ու օրացոյցները:

Երբ նկատի առնենք Պարսկահայ գաղութը իր դարերու անցեալով, եղած հրատարակութիւնները կը գտնենք շատ աղքատ եւ տեղական բնոյթ կրող: Ատըրպատականի մասին գրողները հարաւը անտեսեր են, իսկ հարաւայինները միայն հարաւով զբաղէր են: Չենք խօսիր Թեհրանի մասին, որ տակաւին շատ երիտասարդ գաղութ մըն է: Արդ, չենք վարանիր հարց տալու, ու՞ր է Ուրմիոյ շրջանի պատմութիւնը, Խոյ գաւառէն՝ մինչեւ Չորս, մինչեւ Արտագ ու Մակու իր երբեմնի հայաշատ գիւղերով: Ու՞ր է Համադանէն մինչեւ Արաք, Բուրվարի ու մինչեւ Ազնա երկարող երբեմնի հայաբնակ գաւառներուն պատմութիւնը: Ու՞ր է պատմութիւնը Փերիա եւ Չարմահալ գաւառներուն, կէս դարէ աւելի հայկական փեթակնոցին՝

Խուզիստանի, ապա եւ Շիրազի ու վաճառաշահ քաղաքին՝ Բուշեհրի: Ու՞ր է պատմութիւնը Կասպից ծովի ափերուն թառած հայկական կամ հայաբնակ օձախներուն:

Շահ Աբաս Մեծէն սկսող հայ գաղութին ո՛չ միայն պատմութիւնը անծանօթ է հայ զանգուածին, այլ նոյնիսկ տեղանունները: Պարսկաստանի այդ խորերը, Թեհրանէն հարաւ-արեւմուտք, Թեհրանէն հարաւ, մինչեւ Բուշեհր ու Խարք, դարեր շարունակ, հայ Եկեղեցւոյ զանգերը հնչէր են: Հայ շինարար ժողովուրդը, ի գին ամէն զոհողութեան, կրցեր է իր գոյութիւնը պահել: Հայ սիրտը բաբախէր է որպէս հայ ու հայութեան սեւ ճակատագրին բաժնեկից եղեր: Երբ եւ ով պիտի տայ այդ հայ սրտին սրտոտ պատմութիւնը իր բոլոր տեսակի ելեւէջներով...

Երբ նկատի կառնենք այդ բոլորը, անվերապահ կրնանք արծանագրել, թէ Պրն. Լ. Գ. Մինասեանի Փերիոյ Հայոց Պատմութիւնը, որ լոյս կը տեսնէ Գէորգ Մելիտինեցի գրական մրցանակի ծախքով, մեծ նպաստ մը կը բերէ նշուած պակասի մէկ մասը լեցնելով:

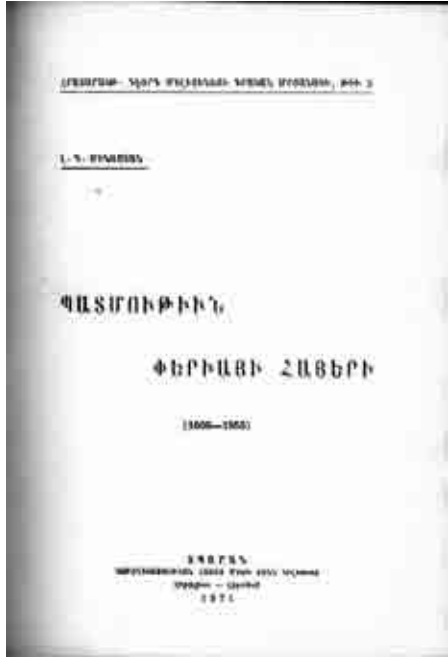
Բանիմաց ընթերցողը, վստահօրէն, գրքին խորագիրը եւ բովանդակութիւնը ներդաշնակուած չի գտներ: Պրն. Լ. Գ. Մինասեանի նպատակը ըլլալով հանդերձ Փերիա գաւառի պատմութիւնը, ան անկէ դուրս ելած է եւ տուած է Սպահան-Նոր Ջուղայի պատմութիւնը եւ նկարագրած է այլ դէպքեր ու ներկայացուցած այլ դէմքեր, որոնք որոշ չափով կապ ունեցած են քաղաքներուն պատմութեանց հետ: Այս

անկիւնէն դիտած, Պրն. Լ. Գ. Մինասեանի աշխատութիւնը կարելի է բաժանել գլխաւոր երկու մասերու:

ա) Սպահանի, Նոր Ջուղայի եւ Փերիոյ պատմութիւնը, Շահ Աբաս մեծէն մինչեւ մեր օրերը:

բ) Սպահանի Փերիա գաւառին հայաբնակ գիւղերուն պատմութիւնը, տեղագրութիւնը, մասամբ ազգագրութիւնը, ինչպէս նաեւ անմիջական ու քիչ մը հեռուի գաւառներուն մասին, առաւել կամ նուազ չափով տեղեկութիւններ:

Չենք կրնար համարձակ կերպով արծանագրել, թէ Պրն. Լ. Գ. Մինասեանի աշխատասիրութիւնը, գիտական տուեալներու հիմունքով, պատմաբանէ մը պահանջուած բժախնդրութիւնով կատարուած գործ մըն է եւ սակայն, նկատի ունենալով իր պայմանները եւ շրջապատը, յոյժ գովելի ձեռնարկ է ընթերցող հասարակութեան հրամցնելով ծանօթութիւններու լայն

շրջագիծ մը: Եւ այս առանց պատճառի չէ:

Գրքին առաջին մասը ըլլալով հանդերձ, մեծ չափով, Սպահանի կամ Նոր Զուղայի պատմութիւնը, սերտ կապ ունի նաեւ Նոր Զուղայի ենթակայ հայաբնակ գաւառներուն պատմութեան կամ կեանքին հետ: Պրն.Լ.Գ.Մինասեան նկատի ունի իր միջավայրի դէպքերն ու դէմքերը եւ ընթերցող հասարակութեան մտայնութիւնը: Պարսկահայ մտայնութեամբ, երբ դէպքի մը մասին խօսուի, անպայման ժամանակի շահին ու խաներուն փոխարարութիւնը կը շեշտուի, անոնց մղած կռիւները երկրին այս կամ այն մասին մէջ անպայման կը յիշուին: Այս երեւոյթը զուր տեղը չէ: Ամէն մէկ կռիւ, խռովութիւն, դէպք, երկրին այս կամ այն մասին մէջ, իր անդրադարձը ունեցած է հայ կեանքին վրայ: Այս պատճառով ալ, Պրն.Լ.Գ.Մինասեան, երբ յարմար դատած է, անդրադարձած է շահերու եւ խաներու կեանքին ու գործին: Ինք, հեղինակը, ծնած, մեծացած ու սնած է այդ միջավայրին ազդեցութեան տակ եւ այդ իսկ պատճառով իր բուն նիւթէն՝ Պատմութիւն Փերիայի Հայերի, շեղումներ ունեցեր է, որոնք միջավայրին անծանօթին համար բնականաբար տարօրինակ պիտի թուէին ու թերութիւն մը պատմագրութեան հաշույն:

Պրն.Լ.Գ.Մինասեան ընդհանրապէս օգտագործած է հայ եւ պարսիկ աղբիւրներ: Եթէ իրեն համար դժուար էր բազմաթիւ այլ օտար աղբիւրներ քննել, գոնէ կարող էր աչքէ անցնել Շարտէնի բազմահատոր գործը ու Փորթըրի մեծափոր երկու հատորները, որոնք կը գտնուին Ս. Ամենափրկչեան վանքին գրադարանի մէջ: Հայերէն աղբիւրներէն, իր ուսումնասիրութեան առաջին մասին մէջ, երկար մէջբերումներ կը կատարէ Յրթ Թ.Յովհաննէանցի Պատմութիւն Նոր Զուղայու գրքէն եւ Ստեփանոս Երէցի ձեռագիր Հանգիտագիրք մատենէն: Այլ պարագաներուն, այս աղբիւրներէն այդքան երկար մէջբերումներ պիտի վնասէին ուսումնասիրողին հաշույն, բայց, նկատի ունենալով, որ Նոր Զուղայի պատմագիրքը երկար ժամանակէ ասդին սպառած գիրք մըն է եւ գրուած՝ գրաբար, ուստի ան երկու կերպով ալ մատչելի չէ հանրութեան: Այս մէջբերումներով ընթերցող հասարակութիւնը կը ծանօթանայ որոշ չափով, Նոր Զուղայի նուիրուած պատմագրքին բովանդակութեանը եւ մանաւանդ Փերիոյ միակ պատմագիր- գոնէ մինչեւ այսօր միայն մէկ պատմագիր ծանօթ է՝ Ստեփանոս Երէցի մատենանի բովանդակութեանը, որ ցարդ ձեռագիր կը մնայ:

Պրն.Լ.Գ.Մինասեանի աշխատասիրութեան առաջին մասը անկասկած որ պակաս մը կը լրացնէ մեր երեք հարիւր յիսուն տարուան պատմութեան մէկ հատուածին շուրջ: Հեղինակը լայն չափով կօգտագործէ նաեւ Դարիժեցի: Դարիժեցի գրի առած է Շահ Աբաս Մեծի օրերուն պատահածները: Նոր Զուղայի պատմագիրքը, Ստեփանոս Երէց եւ Պրն.

Լ. Գ. Մինասեան այդ գաղթին կամ գաղթերուն ենթարկուածներուն տեղաւորուիլն ու անոնց երեք հարիւր յիսուն տարուան կեանքին պատկերը կու տայ: Այս գծով, ասոնք շարունակողներն են Դարիժեցիին պատմութեան եւ զիրար լրացնողները:

Ուսումնասիրութեան երկրորդ մասը, մեր ըմբռնած ձեւով, գիւղաշխարհն է: Հայ գիւղացիի առօրեայ կեանքը, իր բոլոր տեսակի մտահոգութիւններով, Պարսկաստանի այդ խուլ անկիւններուն մէջ, միշտ ենթակայ եղած է շահերու, խաներու, կառավարիչներու ճնշումներուն: Պրն.Լ.Գ.Մինասեան շատ ցայտուն կերպով ի յայտ կը բերէ տառապանքի այդ երբեմնի գիւղաշխարհի հայուն նկարագրին տոկուն գծերը: Շնորհիւ այդ տոկուն նկարագրին է, որ աշխարհէն կտրուած այդ անկիւններուն մէջ, հայ գիւղացին, իր ճակտի քրտինքով իր առօրեան վաստակելով հանդերձ, կրցեր է պահել, հակառակ դժուարութեանց, հալածանքներու եւ կեղեքումներու, իր ինքնութիւնը, իր կրօնքը, լեզուն ու սովորութիւնները: Այդ գիւղացիները եղեր են չափէն աւելի պահպանողական: Եւ ա՛յս եղած է իրենց միակ գէնքը եւ շնորհիւ այդ գէնքին, ամբողջ երեք հարիւր յիսուն տարի կրցեր են ապրիլ իրենց հաւատքով, իրենց բնատոհմիկ սովորութիւններով, ապրելակերպով եւ այնքան անփոփոխ, որ կարծէք դեռ երէկ տեղափոխուած ըլլային Արաքսի ափերէն․․․

Ահա՛ այս կեանքն է, որ մեզ կը պատկերացնէ Պրն.Լ.Գ.Մինասեան, մեծ նպաստ մը բերելով մեր պատմութեան ու մշակոյթին: Ան շատ ծանրացած չէ ազգագրական նիւթերու վրայ, հաւանաբար, նկատի առած է, որ 1920-ին, Պրն. Արամ Երեմեան արդէն այդ նիւթին շուրջ հրատարակութիւն մը կատարած է: Պրն.Լ.Գ.Մինասեանի համար կրկնութիւն մը պիտի ըլլար, որովհետեւ Փերիացին այսօր ալ նոյնն է, ինչ որ էր 1920-ին, ինչ որ էր 1606-ին, երբ գաղթեց իր հայրենի բնագաւառէն:

Որեւէ նիւթի շուրջ սպառնիչ գործ գոյութիւն չունի: Պրն.Լ.Գ.Մինասեանի ուսումնասիրութիւնն ալ իր պակասներով ու թերութիւններով հանդերձ գնահատելի աշխատանք մըն է, մանաւանդ, երբ նկատի առնենք, որ Փերիոյ հայահոծ գաւառը հայութենէ պարպուելու վրայ է: Մենք կը մաղթենք, որ Պրն.Լ.Գ.Մինասեանի այս գործը խթան մը ըլլայ բոլոր անոնց, որոնք ապրած են Պարսկաստանի այս կամ այլ գաւառի մէջ, որպէսզի իրենք եւս փորձեն գրի առնել իրենց գաւառներուն պատմութիւնը իր բազմաթիւ երեսնեսներով: Այս ուղղութեամբ լոյս տեսած ու տեսնելիք որեւէ գործ արժանի է գնահատութեան: Մենք ջերմապէս գնահատելով Պրն.Լ.Գ.Մինասեանի քսան տարիներու տքնաջան աշխատանքը, իրեն կը մաղթենք նորանոր նուաճումներ:

... Շարունակում է նախկին համարից

Արիլը գրքերն էր նայում: Այսօր յատուկ ջինգ էր հագել, գիտէր, որ Արամը իրեն ջինգով շատ է հաւանում: Առաջին օրւանից հաւանել էր՝ այս արևելքից եկած երիտասարդին: Հիացել էր Արամի ինքնավստահ եւ միեւնոյն ժամանակ յարգանքով խառնւածքը: Մի բան, որ ֆրանսիացիների մօտ չէիր գտնի, նրանք կամ զուսպ էին, կամ յամառ: Իսկ Արամի մօտ այդ երկուսը միաձուլւել էր ճիշտ չափով:

Օրեր անընդմէջ քայլել էին Փարիզի փողոցներում, կանգ էին առել «Café flour»-ում: Խօսել ու վիճել էին: Արամը Կանտի երկրպագուներից էր ու գերմանական դասական հայեացքով էր ուզում բացատրել աշխարհը, իսկ նա խիստ ֆրանսիական էր վերլուծում շրջապատը այն էլ Դրիդայի, Ֆոկոյի ու Լականի ակնոցով: Բայց Արամը աւելի էր իրեն գրաւում, երբ սկսում էր խօսել գրականութեանից: Նա կամաց-կամաց հեռանում էր իր կոշտ ու կոպիտ գերմանական իդիալիզմից ու այլ կերպ էր բացատրում: Երէկ երեկոյեան, Արամը զանգահարել էր իրեն ու հրաւիրել որպէս առաջին անձնաւորութիւն այցելէր իր նոր բնակարանը Rue de Revoli-ում:

Արիլը այնպիսի աղջիկ չէր, որոնք առաջին հայեացքից սիրահարում են ու միասնական կեանքի մասին մտածում, նա լիքերալ էր, ազատ, առանց որևէ աւանդական մօտեցումների ու կաշկանդումների: Ապրում էր այնպէս, ինչպէս դասաւանդում էր իր դասարաններում:

Արամի գրադարանից մի գիրք հանեց, սակայն ուշադրութիւնը գրքի վրայ չէր: Մտածում էր Արամի մասին: «Էս տղէն մտաւո՞ւց ա իր թողած...»

-Սուրճ կը խմե՞ս: Մտքերը ընդհատեց Արամը: Յենւեց ձախ ոտքի կրունկի վրայ, շրջապատոյտ կատարեց:

-Oui- Merci...

Ընթրիքի սեղանին են նստել: Արամը կենտրոնում է: Դէմը Արամիկն է, կողքը Աւետ պապը: Պապանձւած նստել են ու սպասում են Նանային, որ միանայ իրենց, որ սկսեն: Երբ Նանան գալիս է տունը կարգի բերելու, սեղանը գոյնգոյն է դառնում ու տեստներով:

-Մերսի Նա՛ն, սկսենք: Պա՛պ, առաջ աղօթենք:

Արամը զարմացած նայում է Արամիկին:

- Էս էլ ի՞նչ նորութիւն է այ՛ տղայ:

Արամիկը ծայնը իջեցնում է ու շշնջալով՝ պա՛պ, ըի՛ ... մեր կրօնի ուսուցչուհին ա ասել, որ Յիսուսից...

-Իզուր է արել, աղօթելով, եթէ մի բան լինէր, հիմա

էս դժոխքում չէինք:

Արամիկը լռեց: Մինչև ընթրիքի վերջը նա մի բան չխօսեց, ինչպէս չէր խօսում Աւետ պապը: Նանան սեղանը հաւաքեց: Սեղանին մնացին երեք սերնդից մի-մի ներկայացուցիչ լուռ, անխօս...

Դպրոցը, այսօր շուտ էին արձակել: Արամիկը ժամանակից շուտ էր տուն հասել: Աւետ պապը նստած իր մշտական բազմոցին «Ալիք» էր կարդում: Ուսապարկը մի կողմ նետեց ու ներս վազեց՝ հօր սենեակը: Իր մշտական գործն էր եղել, երբ Արամը տանը չէր լինում հօր գրքերով շրջապատած սենեակն էր ներխուժում: Վերջերը մի նոր գանձ էր գտել սենեակում հօր յուշագիրքը, Կանտի գրքի կողքին դրած էր գրադարանի վերջի դարանում, կաշի էին կազմով: Վերցրեց ու սկեց կարդալ այնտեղից, ուր կիսատ էր թողել:

«15 Օգոստոս 1982: Այսօր Սորբոնից նամակ եմ ստացել, ընդունւել եմ փիլիսոփայութեան ֆակուլտետը ԱՆՀԱԿՍԱԼԻ է ... »

«22 Օգոստոս 1982 Մի շաբաթ ա ստացել եմ Սուրբոնի պատասխանը: Տարակուսանքի մէջ եմ: Գնամ, չգնամ: Արևմուտքում փիլիսոփայութիւն է սպասում, արևելքում ընտանիքս... Երանի մէկը ինձ յուշեր ճիշտը... »

Միանգամից Արամիկը վախեցաւ: Յուշամատեանը իր տեղը դրեց ու դուրս վազեց սենեակից, Աւետ պապը աթոռի վրայ չէր: - Պա՛պ, Աւետ պապ, ուր ե՞ս պա՛պ:

Չկար, Երևի դուրս էր եկել, վազեց դէպի դուռը... Բանալին դռան կողպէքում էր պտտում՝ Արամի ներկայութեան ազդանշանը...

-Պապա՛ ... Աւետ պապը, էլի դուրս ա եկել...

Արամը անհանգիստ էր: Ինչու՞ բղաւեց Արամիկի վրայ: Հիմա աղօթէին ի՞նչ կը լինէր:

- Ախ, յիմար եմ: Ինչքա՞ն եմ քեզ կարօտել, Անուշ: Ամէն ինչ շատ արագ պատահաց, ամէն ինչ: Երբ մերժեցի Սորբոնի հրաւերը, հէնց նոյն տարւայ աշնանն էր, որ հանդիպեցի քեզ: Պարզ, պարզ աղջիկ էիր, ոչ սրամիտ, ոչ էլ ինքնուրոյն, պարզ էիր ու բարի: Մի տարի անց ամուսնացանք, մի տարի յետոյ Արամիկը ու մի տարի յետոյ քաղցկեղը, մի տարի պայքար ու յետոյ գնացիր... կարօտել եմ քեզ՝ Անուշ:

Պիտի զանգահարեմ...

Արիւլը մօտենում է Արամին ու շրթների կի հետք է թողնում նրա վզին, սկսում է հոտոտել իրեն: Chanel օժանելիք է օգտուել: Արամը տաքութիւն է զգում մարմնի իւրաքանչիւր բջիջներում: Քանի տարի էր սպասել այս պահին: Իր ամենաթաքուն երազներում պատկերացրել էր Արիւլին, նրա կանացի մարմինը: Նրա մարմնի գծերը, որ սկսում էր ականջից, ծնօտի շեղ գիծը ականջի նրբութիւնը միացնում էր կիսաբաց շրթերին, յետոյ շարունակւում էր քաշւած պարանոցով, ապա այս աներկոյթ գիծը կրծքերն էին հատում ու աւարտւում երաստանով՝ ամենանուրբ անհարթութիւնը Փարիզում: Հազար-հազար անգամ երազել էր այս ամէնը ու հիմա Արիւլը իր գրկում էր:

Սիրտը ցաւաց: Տարիներ էր, որ սիրտը ցաւում էր՝ ամէն ինչ լաւ էր Սորբոնում, փիլիսոփայութեան դասերը, Փարիզը, Արիւլը, բայց սիրտը ցաւում էր...

«Պիտի զանգահարեմ...»

- Ալօ-Ալօ, Արա՞մ, դու՞ ես
- Հա, ես եմ: Դու էլ Արամն ե՞ս:
- Հա, ես էլ Արամն եմ:
- Երկար ժամանակ էր, որ սպասում էի զանգահարելուդ:
- Ես էլ...
- Ինչպե՞ս ես, ինչ կայ-չկայ, Աւետ, պապը ինչպէս ա:
- Մի տարի կայ չի խօսում: Բոլորովին չի խօսում, անգամ մի բառ:
- Չեմ հաւատում: Շատ ցաւալի ա, բայց ... բայց ինչ լաւ, որ մնացել ես նրա մօտ:
- Ինչ լաւ բան կայ, լինել-չլինելս միթէ տարբերում ա, Անուշը, Յասմիկ մամէն, հիմա էլ Աւետ պապը...
- Անուշը՞
- Հա, քեզ չէի պատմել...
- Չէ:
- Պատմելու հաւաս էլ չունեմ:
- Արա՛մ, չես հաւատայ, Արիւլը իմ բնակարանում կիսամերկ քայլում ա ու ես չեմ կարողանում, լաւ չեմ...
- Արիւլը՞:
- Հա, քեզ չեմ պատմել...

-Չէ:

-Պատմելու հաւաս էլ չունեմ:

«Արա՛մ», Նանէն կանչեց:

«Արա՛մ», Արիւլը կանչեց:

Կապը անջատւած է: Հեռախօսները սուլում են:

Սուլում են...

Արամը մերկ, Նանէն մերկ, Արամը մերկ, Արիւլը մերկ: Ցաւն են գրկել՝ Անուշի քաղցկեղն են գրկել: Արամի Սորբոնն են գրկել, ծնւած ու չծնւած Արամիկին են գրկել, Աւետ պապի մենակ թողնելն են գրկել, թափուր հայկական դպրոցն են գրկել...

Աւետ պապը փողկապը շտկեց, կօշիկների փայլը ստուգեց ու դուրս եկաւ: Ուզում էր երեխաներից առաջ, դպրոցում լինէր: Նորից աշնան սկիզբն էր ու մի նոր ուսումնական տարի: Իր ուղերձը երէկ գիշեր պատրաստել էր: Մի անգամ էլ կարդացել էր Յասմիկի համար: Ինքը գոհ էր: Պիտի երեխաներին բարի գալստեան խօսքեր ուղղէր, ողջունէր բոլորին ու ասէր, թէ դպրոցը իրենց երկրորդ տունը կը լինի: Պիտի քաջալերէր նրանց, որ աշխատեն, պիտի առաջադիմեն ու պարծանք դառնան իրենց ծնողների ու ազգի համար:

Աւետիս Աւագեանը կանգնեց ամբիոնի առջև: Վերջին անգամայ համար շտկեց փողկապը:

-Բարի լոյս:

Ամբողջ դպրոցը միաձայն բացականչեց:

– Բարի լոյս:

Տղաներն ու աղջիկները զուգւած, մաքուր ու կրկիկ տնօրէնի դիմաց կանգնած էին...

Այսօր ուսումնական տարւայ ... ծայնը բարձրա-խօսում կրկնապատկեց ու լսեց իր նախադասութիւնը՝ Այսօր ուսումնական տարւայ ...

Կանգ առաւ, որ իր յաջորդ նախադասութիւնը առաջինի հետ չխառնուի, կանգ առաւ ու խորացաւ աղջիկների ու տղաների աչքերում ...

Նրանց աչքերում կայծեր շողացին... անցողական փխրուն մի երջանկութիւն...

-Այսօր կրկին միասին ենք...

Չայնը կրկնապատկեց:

Այսօր կրկին միասին ենք...

Նորից սպասեց: Դիմացը նայեց: Դպրոցում աշակերտ չկար: Շարքերը չբացել էին: Ոչ ոք չկար:

Միայն Աւետիս Աւագեանն էր ամբիոնում կանգնած ու մի թափուր հայկական դպրոց:

Յուլիս, 2011- Սեպտեմբեր, 2012

Թեհրան

ՅԵՃԱՆԻԸ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐՈՒՄ

Հեծանի նախասիպերը՝ քառանի ինքնագլոր սայլակները, ստեղծել են Ֆրանսիայում XVII դարում: Հետագայում դրանք գրեթե միաժամանակ ասպարեզ են եկել նաև Գերմանիայում, Անգլիայում եւ այլ երկրներում: Առաջին երկանի հեծանիները, որոնց նաև «ոսկրացունց» էին անւանում, յայտնւեցին XVIII դարի վերջերին, երբ 1791 թ-ին ֆրանսիացի կոմս դը Սիրակը կառուցեց իր սելիֆերը՝ փայտէ երկանի հեծանիւր: Այն դէկ չունէր, փայտէ անիւներն ամրացւած էին երկաթէ օղերով, շարժման մէջ էր դրոււմ ոտքերով գետնից հրելու միջոցով: Հետագայում ֆրանսիացի Միշօ եղբայրները հեծանիւն աւելացրին դէկ, առաջին անիւն ամրացրին շարժաթել ու ոտնակ եւ մեքենան անւանեցին «վելոսիպեդ» (լատիներէն «վելոքս»՝ արագ, եւ «պեդ»՝ ոտք, բառերից): Նրանք կազմակերպեցին հեծանիւների արտադրութիւն (տարեկան մինչեւ 400 հատ), որի շնորհիւ 1869 թ-ին Ֆրանսիայում սկզբնաւորւեցին հեծանաւրշաւները:

Շուտով փայտէ անիւները փոխարինւեցին մետաղէ բարակ բոլորակ, ճաղեր եւ ռետինէ հոծ դողեր ունեցող անիւներով. արագութիւնը մեծացնելու նպատակով տանող անիւ տրամագիծը մեծացւեց մինչեւ 180 սմ (սրանք այսպէս կոչւած «սարդերն» էին):

XIX դարի վերջին հեծանի կառուցւածքին աւելացւեցին շրթայական փոխանցում, գնդառանցքակալներ (1877 թ-ին), պնեւմատիկ դողեր (1889 թ-ին), ազատ ընթացք (1894 թ-ին), փոխանցումների փոխարկման մեխանիզմ (1899 թ-ին): Նման կառուցւածք ունեցող հեծանիւներն արդէն ժամանակակից հեծանիւր յիշեցնող մեքենաներ էին:

XIX դարի վերջերին տարբեր երկրներում սկսեցին հեծանիւ արտադրել:

Այսօր շատ են յատուկ հեծանիւները: Մէկով բազմապիսի հնարքներ է ցուցադրում կրկեսի արտիստը, միւսով փոստ ու մթերք են տեղափոխում: Կան անգամ եռանիւ հեծանիւներ, որոնք ստեղծւած են յատկապէս տարեց մարդկանց համար:

Հեծանիւր բաւական արագընթաց մեքենայ է: 120 կմ-անոց առաջին իսկ մրցարշաւներում, որոնք տեղի ունեցան 1869 թ-ին Ֆրանսիայում, հեծանիւր զարգացրեց ժամանակի համար չլւած արագութիւն՝ ժամում 11 կմ: Այդ տարիներից ի վեր այն մարզական զանազան մրցումների մշտական մասնակիցն է:

Հեծանիւների մեծ մասն ունի մետաղէ սնամէջ խողովակներով պատրաստւած ամուր, թեթեւ շրջանակ: Օդալից դողերը հեծանաւորդին հնարաւորութիւն են տալիս հեշտութեամբ յաղթահարել ճանապարհի անհարթութիւնները: Ձեռքի արգելակի բռնակը սեղմելիս արգելակման ռետինէ կոճղակն ամուր սեղմոււմ է մետաղէ անւաշրջանակին, եւ հեծանիւր կանգ է առնում:

Հեծանի Ֆորմը սկսբից հետաքրքրել է լուսանկարիչներին: Անիւների կառոյցը ինքնին գեղեցիկ է, բայց նաև յիշեցնում է տարբեր միջավայրեր եւ մթնոլորտներ, սկսած մանկական խաղերի անհոգ տարիներից մինչեւ գիւղական միջավայր: Նաև նրա արբեր տեսակները յիշեցնում են արտադրութեան տարիների ժամանակաշրջանը: Ահա մի քանի օրինակ հեծանիւների լուսանկարներ:

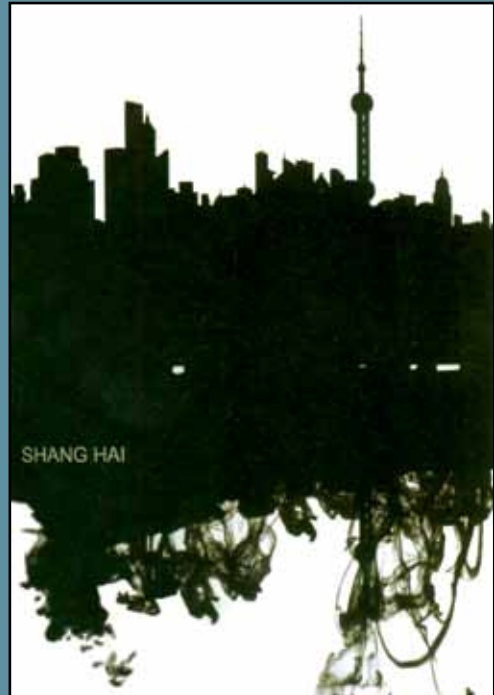

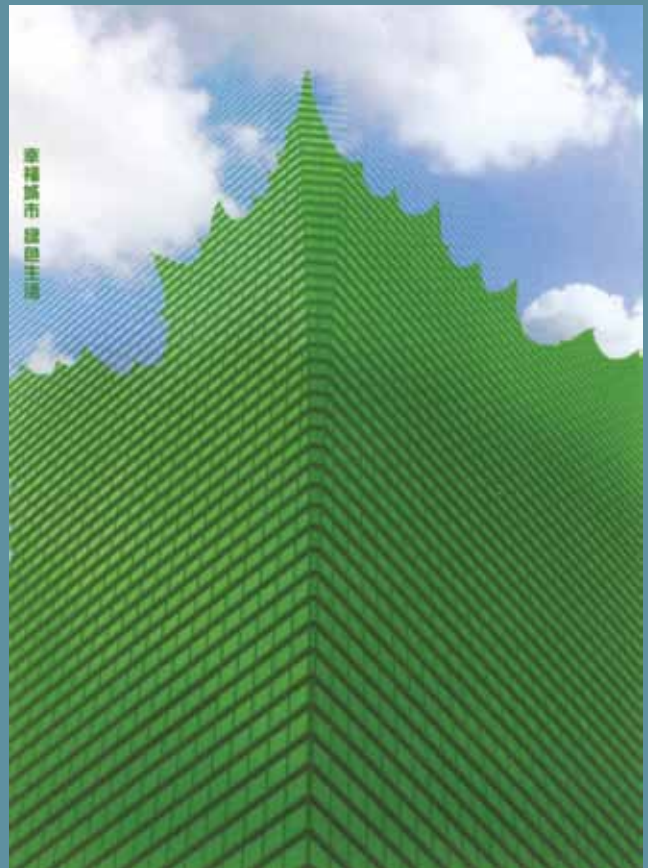
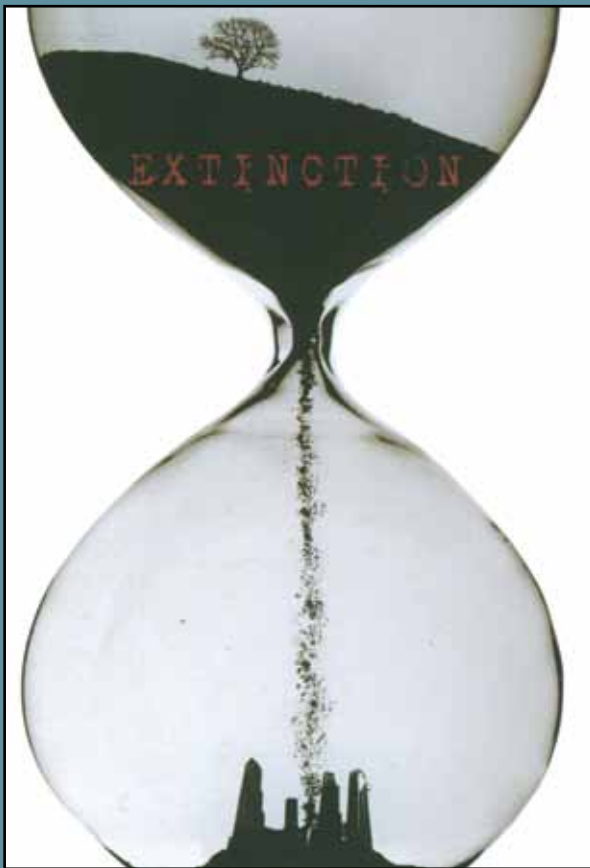
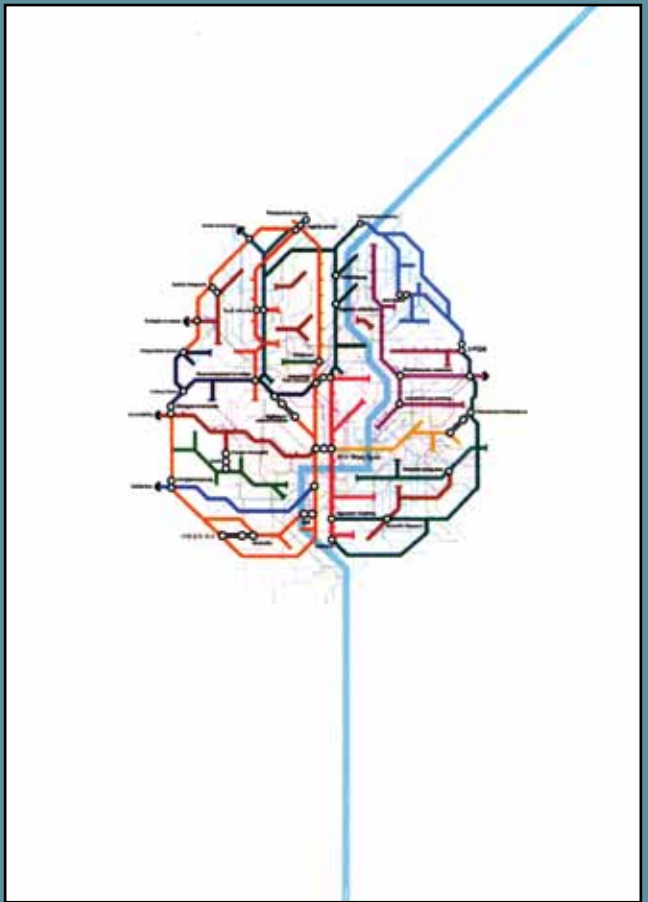
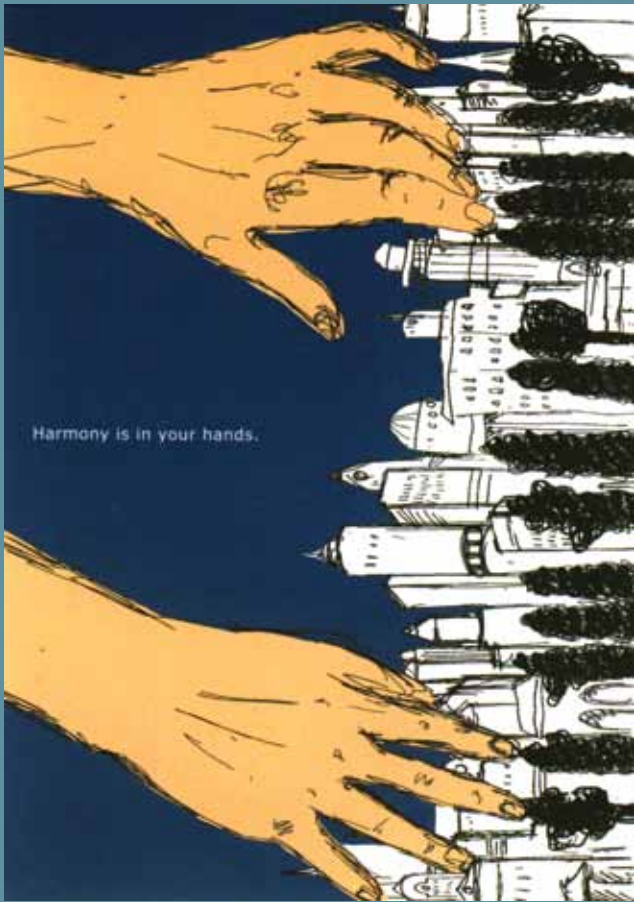
ՓՈՒՏԻՐ ՔԱՂԱՔՐԴ ՓՈՒՏԻՐ ՔԵՉ

Ֆելիսիտի փառատոնի գործերի ցուցադրութիւնը Թեհրանում

Իտալական Ֆելիսիտի քաղաքում հաստատուած Փառատոնի նպատակն է քաղաքներում ապրող բնակչութեանը քաջալերել աւելի փութկոտ վերաբերել իրենց միջավայրի եւ քաղաքային հարցերի նկատմամբ: 2010 թականին Վենետիկում կայացած հերթական փառատոնի բնաբանն էր. «Փոխիր քաղաքդ, փոխիր քեզ»:

Անցեալ տարի այդ փառատոնում ներկայացուած որմնազդերը (փոստերները) ցուցադրեցին Թեհրանի «արեստագէտների տուն» կոչւած համալիրում: Նկատի առնելով, որ մարդը օրաուր աւելի է բնակւում քաղաքներում, եւ քաղաքների կառավարման հարցում մեծ դեր է խաղում իւրաքանչիւր անհատի վերաբերմունքը եւ մտածելակերպը քաղաքային հարցերին, յարմար նկատեցինք այդ փոստերների լաւագոյնը վերատպել մեր էջերում: Դրանք գեղեցիկ են եւ իմաստաւոր եւ ապացուցում են, որ արեստը դրական մեծ դեր կարող է խաղալ մարդու կեանքի որակի բարելաւման ուղղութեամբ:

ԼԵԱՐՂԻ ՍՏԵՅՔ

استیک جگر

ՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԵՂԱՆԱԿԸ

Կաթսայի մէջ լցնել սպիտակ ալիւր, դափնի, աղ ու պղպեղ եւ խամնել · շերտաւոր կտրատած լեարդն անլացնել ու թաթախել ստացւած հեղուկում: Սոխը կտրատել եւ իւղի մէջ կարմրացնել · կարագը հալեցնել ու լեարդի կտորները մի թեթեւ կարմրացնել · քացախը լցնել տապակի մէջ ու եռալուց յետոյ անլացնել կարմրացրած սոխն ու շաքարաւազը եւ թողնել մինչեւ քացախը սոկի վերածւի · ասպա կարմրացրած լեարդի շերտերը թաթախել սոկով ու վերջում գարդարել կանաչ լոբիով , լոլիկով կամ սոխով:

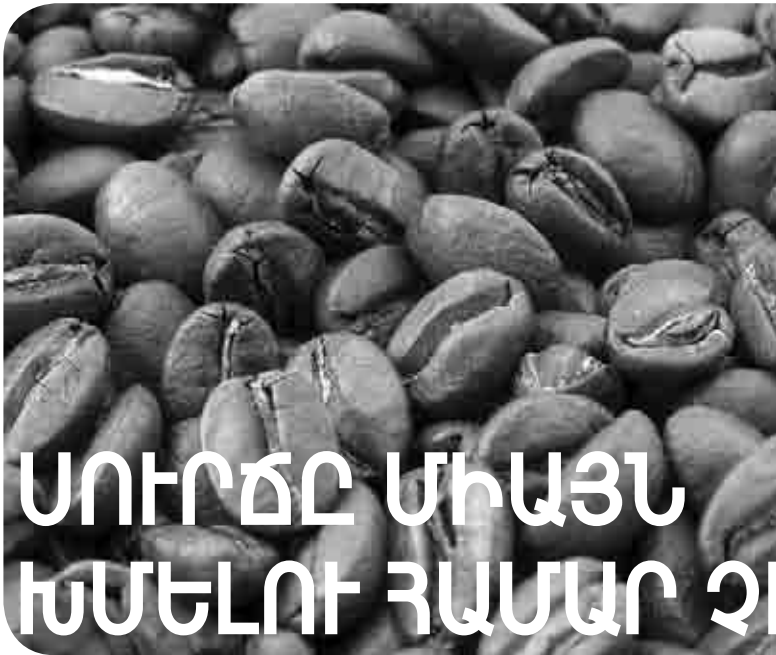
Բարի ախորժակ

ԲԱՂԱԴՐԱՆՔ

Թականթ թարմ դափնի(بزرگ)
 Սպիտակ ցորենի ալիւր
 Աղ , պղպեղ
 Լեարդի շերտ
 Հեղուկ իւղ
 կարագ
 քացախ
 շաքարաւազ

1 հատ
 1 ճաշի գդալ
 պահանջւած չափով
 4 կտոր
 3 ճաշի գդալ
 2 ճաշի գդալ
 2 ճաշի գդալ
 1 թէյի գդալ

ՍՈՒՐՃԸ ՄԻԱՅՆ ԽՄԵԼՈՒ ՅԱՄԱՐ ՉԷ

Յաճախ սուրճը սիրում ենք իր բոյրի ու համի պատճառով, բայց չգիտենք, թե ինչպես կարելի է օգտագործել դրանից նաեւ տարբեր պարագաներում:

1- Մրջիւններն ընդհանրապէս անհանգստացնում են մեզ. դրանց հեռացնելու համար բաւական է կէս գթալ սուրճ լցնել բոյնի մօտ, անմիջապէս կը հեռանան:

2- Յաճախ սառնարանում տարբեր ուտեստների պատճառով հոտերը խառնուում են իրար, բաւական է մի փոքրիկ կտաւէ քսակի մէջ մի քիչ սուրճ լցնել ու տեղադրել սառնարանի յարկում, հոտն անմիջապէս կը վերանայ:

3- Ծաղկամանների կամ պարտէզի բոյսերի կամ ծաղիկների պարարտանիւթը փոխելիս, յաճախ տհաճ հոտ է ստացւում, կարելի է ծաղկամանի մէջ լցնել կէս գթալ սուրճ, որպէսզի տան հոտը փոխի:

4- Սոխ, սխտոր կամ ձուկ մաքրելիս, որպէսզի հոտը վերանայ, ձեռքի մէջ տրորել մի քիչ սուրճ ու մի քանի վարկեանից յետոյ լանալ:

5- Եթէ ձեր բակում ունէք ածու եւ կատուները որելէ ձեւով

անհանգստացնում են, բաւական է մի քիչ սուրճ շաղ տալ այնտեղ: Կատուն առում է սուրճի հոտը:

6-Չաղացած սուրճից կարելի է պատրաստել ասեղի բարձիկ. սուրճի հատիկները լցնել բարձիկի մէջ. սուրճը պատճառ է լինում ասեղները սուր մնան ու չժանգոտեն:

7-Նոյնիսկ կարելի է սուրճի հատիկները լցնել գրասեղանի գրչա-

մանի մէջ, որպէսզի թէ՛ տան օդը փոխի եւ թէ՛ գեղեցիկ տեսարան ստեղծի:

8-Վերջում, կարելի է սուրճից պատրաստել մի խմոր օգտագործելու փայտեղէնի գոյնը վերականգնելու համար: Սուրճը, ջրով բացել ու խմոր պատրաստել, յետոյ այդ խմորով ծածկել ներկը թռած փայտեղէնը:

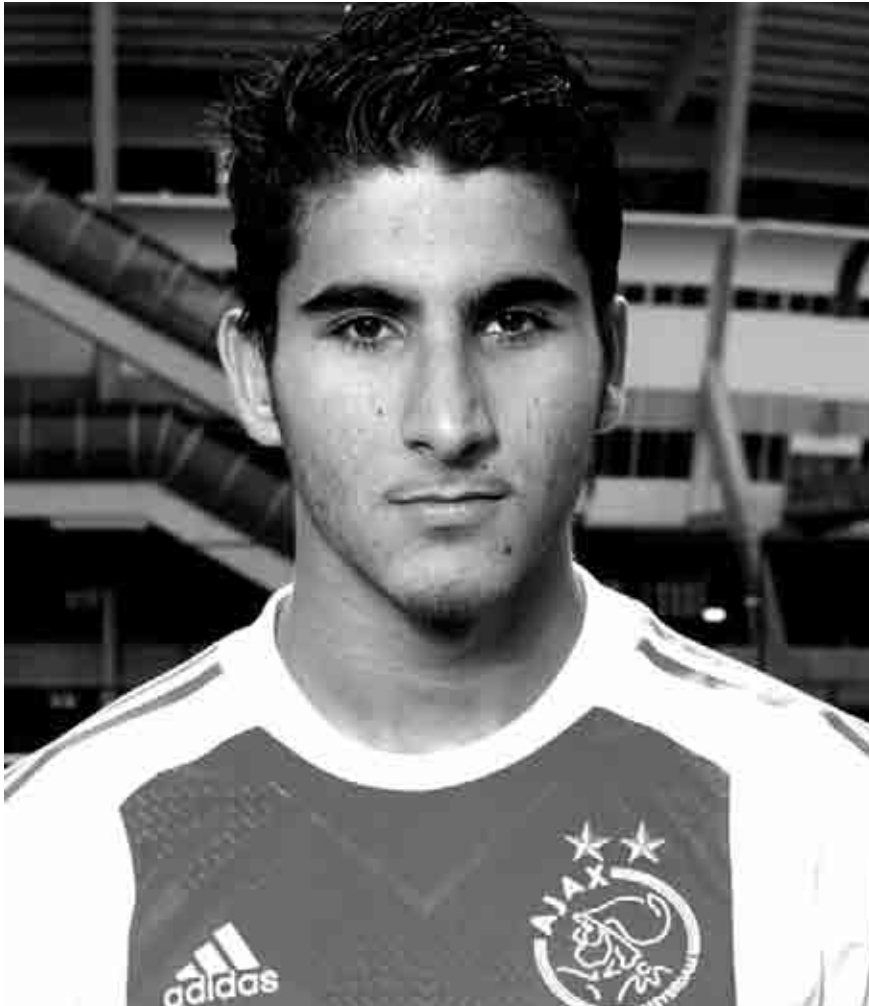

ՄԱՐԶԱՆՔ

ՊԷՏՔ Է ՎԵՐԱԴԱՐՁՆԵՆՔ

ԵՐԿՐՊԱԳՈՒՆԵՐԻ ՎՍՏԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

Արման Տ.
Ստեփանյան

մրցութիւններում նա դարձաւ Այաքսի պատմութեան մէջ առաջին ֆուտբոլիստը, որին յաջողեց գոլ նշանակել աշխարհահռչակ Մանչեստեր Իւնայթեդի դիմաց իր սեփական խաղադաշտում՝ Օլտրաֆորդում, այս մրցութիւնների շրջանակներում:

Armsport.am-ի հետ զրոյցում Արասը խօսել է այն մասին, թէ ինչ ակնկալիքներ ունի նոր՝ 2013 թականից:

- Պէտք է իրատես լինել: Եթէ մենք մրցաշրջանն աւարտենք առաջին 6 թիմերի շարքում, ապա դա կարելի է հոյակապ արդիւնք համարել: Բայց, մի գուցէ, մենք այս մրցաշրջանի յայտնութիւնն ենք: Ամէն դէպքում, ռուսական

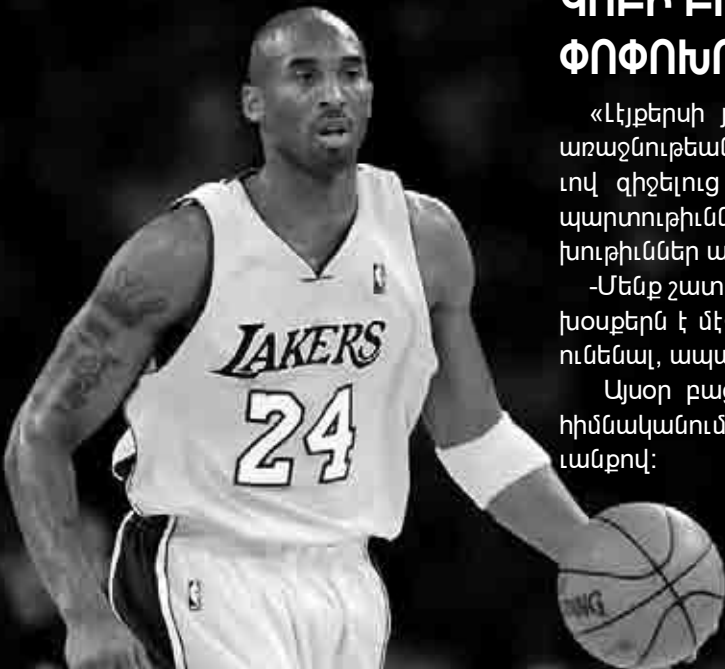
Հայաստանի ֆուտբոլի ազգային հաւաքականի կիսապաշտպաններից է Արաս Օզբիլիսը: Նա, որ ծնւել է 1990-ի մարտի 9-ին Թուրքիայում, 2011 թականի հոկտեմբերի 4-ից ստանալով Հայաստանի Հանրապետութեան քաղաքացիութիւն, սկսեց խաղալ Հայաստանի ազգային հաւաքականի համար: Օզբիլիսը նաեւ խաղում է Ռուսաստանի Կուբանի ակումբում: Նա իր պրոֆեսիոնալ ֆուտբոլային կեանքը սկսել է հոլանդական հանրայայտ Այաքս ակումբից: Չնայած նա միշտ էլ գովասանքի է արածանացել ֆուտբոլի մասնագէտների կողմից, սակայն նա ուշադրութեան արժանացաւ 2007-ին՝ արգենտինական ակումբի դիմաց. ընդամենը 7 րոպէում կազմակերպեց իր հաւաքականի 3 գոլերը, որը ինքնին ռեկորդ է համարում: Ինչպէս նաեւ պէտք է նշել, որ 2012 Եւրոպայի առաջնութեան

առաջնութիւնը շատ բարդ է ու այնտեղ շատ են մեծ ակումբները:

Իսկ այն հարցին, թէ ո՞րն է 2013 թականի քո հիմնական նպատակը, նա պատասխանել է հետեւեալը. «Յուսով եմ Կուբանի կազմում կը կարողանանք տեղ զբաղեցնել առաջին վեցնեակի մէջ, ինչպէս նաև լաւ արդիւնքներ գրանցել Հայաստանի հաւաքականի հետ»:

Հայաստանի ազգային հաւաքականին անդրադառնալով նա ասել է. «Մենք պէտք է փորձենք արդիւնք ապահովել, որպէսզի վերադարձնենք վստահութիւնը: Մենք խաղում ենք 100 տոկոս նւիրածութեամբ: Մի՛ մոռացէք, որ մրցակիցն արդէն գիտակցում է, որ խաղում է ուժեղ թիմի դէմ, լաւ թիմի: Մեր խմբում հեշտ հանդիպումներ չկան: Յուսամ, այս տարի կը բարելաւենք արդիւնքները»:

ԿՈՔԻ ԲՐԱՅԱՆՏԸ ՅԱԿԱՏՈՒՄ Է ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ

«Լէյքերսի յարձակողական պաշտպան NBA-ի առաջնութեան շրջանակում «Օկլահոմա Սիթի»-ին 101:116 հաշուով զիջելուց յետոյ (սա կալիֆորնիացիների վեցերորդ անընդմեջ պարտութիւնն է) նշել է, որ անհրաժեշտ է արմատական փոփոխութիւններ անել թիմում:

-Մենք շատ վշտացած ենք ու հիասթափուած մեր խաղով, -Բրայանտի խօսքերն է մէջբերում ESPN-ը, եթէ մենք ցանկանում ենք յաջող ելոյթ ունենալ, ապա մեզ անհրաժեշտ է լուրջ փոփոխութիւններ անել:

Այսօր բաց թողեցինք համարեա 120 միաւոր և դրա մեծ մասը հիմնականում, եղել է օղակի տակ անյաջող պաշտպանելու հետեւանքով:

ԱՐԹՈՒՐ ԱԲՐԱՅԱՆԸ ՊԱՐԳԵԿԱՏՐԻԵՑ ՊՕՂՈՍ ՆՈՒԲԱՐ ՄԵԴԱԼՈՎ

Բռնցքամարտի աշխարհի չեմպիոն Արթուր Աբրահամը ՀՀ Սփիւռքի նախարար Հրանուշ Յակոբեանի կողմից պարգևատրուել է ՀՀ Սփիւռքի նախարարութեան «Պօղոս Նուբար» մեդալով: Armsport.am-ը այս մասին տեղեկացաւ Արթուր Աբրահամից:

Այսօր՝ յունւարի 9-ին, ՀՀ Սփիւռքի նախարարութիւնում տեղի ունեցած պարգևատրման արարողութեան ժամանակ նախարար Հրանուշ Յակոբեանը բարձր է գնահատել Արթուր Աբրահամի ներդրումը հայկական եւ միջազգային սպորտում:

Արթուր Աբրահամն իր հերթին շնորհակալութիւն է յայտնել նախարարուհուն՝ նման բարձր պարգևի արժանացնելու համար: Նա նշել է, որ պատրաստ է համագործակցել Սփիւռքի նախարարութեան հետ եւ մասնակցութիւն ունենալ նախարարութեան ծրագրերում:

ՆԵՐԿԱՅԱՑԻԵՑ ՍՈՉԻԻ ԽԱՂԵՐԻ ՋԱՅՐԸ

Մոսկայում ներկայացել է 2014-ի Սոչիի ծնեռային օլիմպիական խաղերի ջախը, -յայտնում է ITAP-TACC-ը: Ըստ կազմկոմիտէի՝ այդ ջախը «չի մարի ջրում, չի վառւի հրում և ոչ մի սառնամանիքի դէպքում չի հանգչի: Հեղինակները պնդում են, թէ դա կը շարունակի վառել անգամ Բայկալի խորքում և էլբրուսի գագաթին:

Ջախը դրսից արծաթագոյն է, ներսից՝ կարմիր. պատրաստուած է հեքիաթային հազարան բլբուլ թռչնի նմանութեամբ: Սոչիի օլիմպիադայի ջախն ունի շուրջ 1 մետր երկարութիւն, կշռում է 2 կգ, պատեանն ալիւմինից է:

Այս ջախը ձեռքներին յայտնի մարզիկները կը յաղթահարեն մօտ 65, 000 կմ-ի էստաֆետ: Дождь հեռուստաընկերութիւնը յայտնում է, որ ջախերն արժեն 12, 000 ռուբլի, արտադրուած են Կրասնոյարսկում:

دوهفته‌نامه
اجتماعی فرهنگی

هفت‌پیکر

شماره ۱۳۹ / ۷ بهمن ۱۳۹۱ / قیمت ۱۸۰۰ تومان

سال ششم

لئون توتونجیان
سوررئالیست ارمنی - فرانسوی

دو هفته نامه
اجتماعی فرهنگی
هووس

شماره ۷، ۱۳۹ بهمن ۱۳۹۱
سال ششم

**خشونت اجتماعی و
وسائل ارتباط جمعی**

صاحب امتیاز و مدیر مسؤول:
لئون آهارونیان

دبیر تحریریه: روبرت صافاریان

شورای نویسندگان:

لیا خاچکیان
گارون سرکیسیان
آرمینه ملیک ایسرائلیان

مدیر هنری: لیا خاچکیان

ویراستار بخش فارسی: نسیم نجفی

وب سایت: کاجیک صافاریان

ورزش: آرمان در استپانیان

اشتراک: کاترین یعقوبی

نشانی: تهران، خیابان فجر (جم)،

شماره ۰۱۸ واحد ۱

تلفن: ۸۸۳۰۰۴۷۲

۸۸۸۲۵۵۲۱

نشانی وب سایت:

www.hoos.com

وب سایت فارسی:

http://farsi.hoos.com

پست الکترونیکی:

hoos@inbox.com

در این شماره

۲	در صفحات ارمنی این شماره هووس
۴	اعتماد به روسیه، جنگ طلبی جمهوری آذربایجان و همکاری نظامی ارمنستان و روسیه نائیرا هایرومیان / ترجمه: گارون سرکیسیان
۵	در انتخابات ریاست جمهوری ارمنستان هشت نامزد با هم رقابت می کنند
۵	عملیات اجرایی خط آهن ارمنستان-ایران آغاز شد
۶	یادداشتی بر فیلم «چگونه پیش‌بند سوزن دوزی شده مادرم...» ساخته آربی آوانسیان روبرت صافاریان
۸	اولین کودکستان ارمنه مازندران داود لطیفی
۸	نقاشان ارمنی: لئون توتونجیان
۱۱	مسافرت مظفرالدین‌شان به ارمنستان هراند قوکاسیان
۱۲	جلفای اصفهان در سفرنامه فرانچسکو کارری آرش شهناز
۱۴	مدخل «ارمنه ایران» در ویکیپدیا

بخش ارمنی

۲	نمایشگاه کتب نایاب ارمنی در تبریز
۴	به یاد اما و لیزا سارکسیان لئون آهارونیان
۶	ارمنستان: خصلت‌های نامزدهای ریاست جمهوری داتو هاروتونیان
۷	چشم‌انداز روابط ارمنستان و گرجستان نائیرا هایرومیان

خشونت اجتماعی و وسائل ارتباط جمعی

۱۰	فیلم‌های زورگیری: وسائل سرگرمی؟ روبرت صافاریان
۱۲	تهاجم خشن و جرایم با انگیزه نفع شخصی آناهید آساتوریان
۱۳	تاریخ نگاری ارمنه ایران و کتاب «تاریخ ارمنه فریدن» نوشته لئون میناسیان نرسس باختیکیان
۱۶	داستان: مردن از درد تنهایی (۲) شانت باقرامیان
۱۸	دو چرخه در عکس
۲۰	پوسترهای نمایشگاه فلیستی
۲۲	آشپزی: استیک جگر
۲۳	قهوه فقط برای نوشیدن نیست
۲۴	ورزش آرمان در استپانیان

گوشه‌هایی از آن چه در صفحات ارمنی این شماره هویس آمده است

نکات جالبی درباره وضعیت تاریخ‌نگاری ارمنه ایران و همچنین ارزیابی علمی کار لئون میناسیان است. این مقدمه را به تمامی در صفحات ارمنی این شماره هویس به چاپ رسانده‌ایم. در اینجا ترجمه بخش‌های کوتاهی از آن را به نظر خواننده فارسی‌زبان می‌رسانیم:

بعد از سقوط ارمنستان غربی انگار یک‌یک ساکنان روستاها و شهرها به شیوه‌ای غیررسمی فرا خوانده شدند تا بعد از آن همه خسران فیزیکی، مادی و بخصوص فرهنگی، دست کم تاریخ زندگی و مردم این شهرها و روستاهای زمانی آباد را از نابودی نجات دهند. و امروز می‌توانیم بگوییم که ارمنیان ارمنستان غربی کم یا بیش در تحقق این هدف موفق بودند.

حال اگر از این منظر به موضوع بنگریم باید بگوییم که پاره دیگر ارمنه پراکنده در خارج از ارمنستان، یعنی ارمنه ایران، دیر جنبیدند، تقریباً در جا زدند. و البته این امر دلایل خود را دارد. اگر از رخدادهای سلماس و ارومیه بگذریم، ارمنه ایران قتل عام و مهاجرت نداشتند. این درست، ارمنه ایران کشتار و مهاجرت نداشتند، اما جابه‌جایی داشتند. در گذشته، چه بسیار اهالی یک روستای ارمنی ناچار می‌شدند خانه و کاشانه خود و کشت‌وکارشان را رها کنند و در املاک خان دیگری رحل اقامت بیافکنند. از سوی دیگر روستاهای بسیاری بعد از نرگاقت [برنامه مهاجرت ارمنه ایران به ارمنستان شوروی بعد از جنگ جهانی دوم بر اساس قرارداد بین دو کشور ایران و شوروی] از سکنه خالی شدند. در ولایاتی که سالیان دراز ارمنی‌نشین بودند، جز قبرستان‌های سوت و کور چیز دیگری بر حضور اهالی ارمنی‌شان گواهی نمی‌دهد.

آنچه درباره ارمنه ایران نوشته شده است از گذشته به ما رسیده است ...

نه تنها تاریخ ارمنه ایران از دوران شاه عباس برای ارمنه به طور عام ناآشناست، بلکه نام‌های مکان‌ها هم ناشناخته‌اند. در اعماق سرزمین ایران، از تهران به سمت جنوب تا بوشهر و خارک، همواره ناقوس‌های کلیساهای ارمنی طنین‌انداز بوده است. مردم سختکوش ارمنی توانسته‌اند با همه مشکلات به حیات خود ادامه دهند. قلب ارمنه به عنوان ارمنی طییده و آنها

سال مصادف بود با پانصدمین سالگرد انتشار نخستین کتاب چاپی ارمنی در ونیز ایتالیا و همین طور اعلام ایران به عنوان پایتخت کتاب جهان از سوی یونسکو. به همین مناسبت در اواخر سال گذشته، از ۲۴ دسامبر نمایشگاهی از کتاب‌های خطی و چاپی نایاب موجود در خلیفه‌گری تبریز در این شهر برگزار شد. به مناسبت برگزاری این نمایشگاه تعداد زیادی از کتاب‌های قدیمی و دستخط‌های موجود در گنجینه خلیفه‌گری ارمنه آذربایجان از نو مرتب و مرمت شدند.

لئون میناسیان و کتاب «تاریخ ارمنه فریدن»

در نخستین روز سال جدید میلادی لئون میناسیان پژوهشگر بنام جلفای اصفهان در سن نود و دو سالگی در گذشت. او سال‌ها به عنوان معلم و مسئول کتابخانه و چاپخانه کلیسای وانک به جامعه فرهنگی ارمنه اصفهان خدمت کرده بود. میناسیان کتاب‌ها و مقالات متعددی نگاشته است که در میان آنها «تاریخ ارمنه فریدن» از ارزش ویژه‌ای برخوردار است. این کتاب در سال ۱۹۷۱ میلادی (۱۳۵۰ شمسی) در آنتلیاس لبنان توسط انتشارات جاثلیقیه سیلیسی کلیسای رسولی ارمنی به طبع رسیده است. نرسس باختیکیان مقدمه‌ای شش صفحه‌ای بر این کتاب نوشته است که شامل

خشونت اجتماعی و وسائل ارتباط جمعی

این روزها با انتشار فیلم یک حادثه زورگیری در سطح وسیع و دستگیری و محاکمه زورگیران، بار دیگر بحث خشونت در سطح اجتماع و رابطه آن با وسائل ارتباط جمعی مورد توجه مطبوعات و رسانه‌های کشور قرار گرفته است.

این معضل ابعاد جامعه‌شناختی، حقوقی و رسانه‌ای گوناگونی دارد و شناخت ریشه‌های آن نیازمند تحقیق همه‌جانبه است. در نوشته‌ای که در هویس این شماره در این پاره به چاپ رسیده است بیشتر بر یکی از وجوه اجتماعی آن تکیه شده و آن این که چه عاملی باعث می‌شود عکس و فیلم رفتار خشن برای مردم جذاب باشد و سایت‌ها و رسانه‌ها بتوانند از این رویدادهای تلخ به عنوان عاملی برای جلب بازدیدکننده و درآمد بهره بگیرند. البته نویسنده در پی این نیست تا پاسخ قطعی به این سوال بدهد بلکه به طرح مسأله اکتفا می‌کند و دیدگاه‌های گوناگون در این زمینه را شرح می‌دهد.

نمایشگاه کتاب‌های قدیمی نایاب ارمنی در تبریز

سال ۲۰۱۲ از سوی رهبر کلیسای ارمنی جاثلیقیه سیلیسی سال کتاب ارمنی اعلام شده بود. این

طور همه جانبه در کتابش به تصویر می‌کشد.
گرجستان می‌خواهد سیاست انزوا

از روسیه را کنار بگذارند

همه چیز حکایت از این می‌کند که زمامداران جدید گرجستان می‌خواهند سیاست انزوا از روسیه را که رئیس جمهور ساکاشویلی در پیش گرفته است،

کنار بگذارند. ساکاشویلی قرار است در سال جاری جای خود را به رئیس جمهور جدید بسپارد. در نتیجه خط مشی ضد روسی ساکاشویلی و جنگ اوستیا روابط گرجستان و روسیه قطع شد و ارمنستان هم ارتباط خود را با روسیه از طریق راه آهن از دست داد. این سیاست پاشنه آشیل ساکاشویلی شد و رای دهندگان گرجی با وجود کارهایی که ساکاشویلی در طول زمامداری خود در راستای دموکراتیزه کردن کشور و آزادسازی اقتصاد آن کرده بود، او را نبخشیدند.

یکی از نخستین اظهارنظرهای نخست وزیر ایوانیشویلی که در انتخابات اول اکتبر سال گذشته به قدرت رسید این بود که می‌توان بخش آبخازبای راه آهن روسیه-گرجستان را دوباره به راه انداخت. این سخن در روسیه، در ارمنستان و در خود گرجستان با استقبال گرمی روبه‌رو شد، اما ساکاشویلی به آن تاخت. آذربایجان و ترکیه هم با این کار به مخالفت برخاستند. آن‌ها در پی احداث خط آهن باکو-تبیلیسی-آخالکالاک-قارص هستند که قرار است روسیه و ارمنستان را دور بزند. با وجود این مخالفت‌ها، ایوانیشویلی در زمان بازدید خود از ایروان در ۱۷ ژانویه باز سخن از باز شدن خط آهن روسیه-گرجستان کرد.

خود را در سرنوشت سیاه مردمان ارمنی دیگر شریک دانسته‌اند. چه کسی باید تاریخ این مردم را با همه وجوه آن بنویسد... وقتی همه این‌ها را در نظر می‌گیریم، با اطمینان می‌توانیم بگوییم که کتاب «تاریخ ارمنه فریدن» نوشته لئون میناسیان گام مهمی است در راستای پر کردن بخشی از این خلأ.

نمی‌توانیم با اطمینان بگوییم که کار آقای میناسیان کاری است منطبق با مباحث علمی و وسواسی که از یک تاریخ‌نگار انتظار می‌رود، ولی با توجه به شرایط و محیطی که کتاب در آن نوشته شده است، کاری است قابل ستایش که اطلاعات وسیعی در اختیار خواننده می‌گذارد.

روز دوشنبه ۱۴ ژانویه رئیس منطقه هفت آموزش و پرورش تهران دکتر رحمانی در معیت مدیر مدرسه ارمنه روستوم آقای فرح‌آبادی و کارکنانشان به قصد تبریک سال نو و میلاد حضرت مسیح (ع) از خلیفه‌گری ارمنه تهران بازدید و با اسقف سپوه سرکیسیان دیدار کردند. رهبر ارمنه ایران در سخنرانی خود بعد از تشکر و قدردانی از مسئولان اظهار کردند که در دنیای امروز طرز تفکر دانش‌آموزان و خانواده‌ها به سمت اندیشه‌های مادّی میل می‌کند و این امر جهان ما را به سمت سقوط می‌برد. برای جلوگیری از این امر باید ارزش‌های انسانی و الهی را ترویج کرد.

منبع: سایت خلیفه‌گری ارمنه تهران
www.tehranprelacy.com

بخشی از کتاب ل. میناسیان نقش مهمی در پر کردن خلأ موجود در تاریخ مردم ارمنی بازی می‌کند. نویسنده به طور گسترده از تاریخ داوریزتسی (تلفظ تاوریزتسی در ارمنی قدیم به معنی اهل تبریز) استفاده می‌کند. داوریزتسی مورخی است که درباره رویدادهای عهد شاه عباس و از جمله کوچ ارمنه به ایران نوشته است. بخش دیگری از کتاب به زعم ما توصیف زندگی روستایی ارمنه فریدن است. شرح زندگی روزمره روستایی ارمنی در نواحی دورافتاده کشور با همه معضلات و نگرانی‌هایش و همه فشارهایی که از سوی خان‌ها و ماموران محلی و مباشران به آن‌ها وارد می‌شد. ... ل. میناسیان این زندگی را به

اعتماد به روسیه، جنگ طلبی جمهوری آذربایجان و همکاری نظامی ارمنستان و روسیه

نائیرا هایرومیان

خبرگزاری‌های روسیه در روز ۱۵ ژانویه با انتشار بیانیه‌ای غیرعادی و با استناد به کرملین نوشتند که «ولادیمیر پوتین رئیس جمهور روسیه با پیشنهاد دولت مبنی بر آغاز مذاکره با ارمنستان برای امضای پیمان گسترش همکاری‌های نظامی و فنی موافقت کرده و پس از پایان مذاکرات نیز دولت را موظف به عقد پیمان با این کشور کرده است».

این پیمان از ۹ فوریه ۲۰۱۲ م که نیکلای پاتروشف، دبیر امنیت ملی روسیه، ضمن دیدار از ارمنستان با همتای ارمنستانی خود، آرتور باغداساریان، سند مربوطه را امضا کرد در دست تنظیم است. هنوز از مفاد دقیق پیمان چیزی معلوم نیست، بخصوص که ارمنستان در سال ۲۰۰۸ م آخرین چیزی را که یک کشور مستقل می‌توانست به همپیمان نظامی خود بدهد، یعنی اختیار حفظ امنیت خود، را

پیمان امنیت جمعی و عضویت در آن سازمان اهمیت بسیار می‌دهیم. ما به این سازمان اعتماد داریم و آن را ضمانت واقعی امنیت ملی خود می‌دانیم». او اگر چه به موازات آن اعلام کرد که ارمنستان با ناتو همکاری تنگاتنگی دارد و می‌کوشد از تجربه‌های عالی آن در پیشرفت نیروهای مسلح خود استفاده کند و ادامه داد: «نیروهای حافظ صلح ارمنستان به شرکت شرافتمندانه خود در عملیات نیروهای حافظ صلح ناتو در افغانستان و کوزوو ادامه می‌دهند»، اما اصل مطلب همکاری با روسیه است. تمدید مهلت استقرار پایگاه نظامی روسیه در ارمنستان در سال ۲۰۱۰ م و پیمان مبنی بر حفظ امنیت ارمنستان توسط روسیه، سیاست یکجانبه دولت را با موجی از اعتراض روبرو کرد. بسیاری خواستار تجدید نظر در روابط با روسیه شدند. در نتیجه، ارمنستان جهتگیری اروپایی خود را تقویت کرد و شاید در نوامبر ۲۰۱۳ م توافقنامه پیوستن به اتحادیه اروپا را امضا کند. اما مقامات ارمنستان می‌کوشند «تقسیم کار» را رعایت کنند. آن‌ها اقتصاد و اصلاحات دموکراتیک را به غرب می‌سپرنند، اما امور امنیتی را بدون قید و شرط به عهده روسیه می‌گذارند. اروپا اکنون اعلام می‌کند که عضویت ارمنستان در اتحادیه گمرکی روسیه راه تشکیل منطقه تجاری فعال و گسترده با اتحادیه اروپا را خواهد بست. و احتمالاً روزی فرا خواهد رسید که اروپا بگوید وجود پایگاه‌های نظامی روسی در قلمرو یک کشور عضو اتحادیه اروپا مجاز نیست.

ترجمه: گارون سرکیسیان

www.armenianow.com

به روسیه داده است. اما پیمان سال ۲۰۰۸ م بر اساس تفاسیر بعدی، مربوط به دفاع از ارمنستان در برابر «دشمن خارجی» بود و از نظر روسیه «دشمن خارجی» یعنی کشورهای خارج از اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی. بنابراین جمهوری آذربایجان که با ارمنستان هنوز در جنگ است، جزو این کشورها نیست. احتمالاً در پیمان جدید ماده‌ای مربوط به جمهوری آذربایجان درج خواهد شد. سرژ سرکیسیان رئیس جمهور ارمنستان در همان روز اعلام کرد که آذربایجان همچنان به تهدیدهای خود نسبت به ارمنستان ادامه می‌دهد و باید همیشه در انتظار یک ماجراجویی نظامی تازه بود. سرژ سرکیسیان در وزارت دفاع جلسه‌ای تشکیل داده و از سران همه جناح‌های حکومت دعوت کرده و گفته بود که مهم‌ترین کار حکومت حفظ امنیت کشور است. او از همه خواست که پیرامون نیروهای مسلح گرد آیند و خود را برای یکپارچه شدن آماده کنند، چرا که ارمنستان از آن پس ضامن امنیت فیزیکی قریباغ است. سرژ سرکیسیان گفت: «سیاست آشکار ضدارمنی، فاشیستی و جنگ طلبانه سران جمهوری آذربایجان بزرگ‌ترین تهدید برای امنیت ارمنستان است. آذربایجان آشکارا آتش بس را نقض می‌کند و در خط مقدم متناوباً سربازانی قربانی می‌شوند. خون آن‌ها به گردن حکام آذربایجان است». سرژ سرکیسیان در ادامه گفت که ارمنستان با توجه به منافع اقتصادی و استراتژیک خود در حال پیوستن به پیمان‌ها و اتحادیه‌های گوناگون است. وی گفت: «با این حال، امنیت جمهوری ارمنستان همچنان بر پایه همکاری و پیمان نظامی ارمنستان و روسیه قرار دارد و کارایی آن به اثبات رسیده است. بنابراین ما به سازمان

در انتخابات ریاست جمهوری ارمنستان هشت نامزد با هم رقابت می‌کنند

احزاب مطرح کشور نامزد معرفی نکرده‌اند

ارمنستان و حزب دانشناکسیون اعلام کرده‌اند که در این انتخابات شرکت نخواهند کرد.

به گزارش خبرنگار واحد مرکزی خبر از ایروان، از میان هشت نفر نامزد انتخاباتی پنج نفر روسای احزاب و سه نفر نامزد مستقل هستند. بدین ترتیب سرژ سرکیسیان، رئیس جمهوری کنونی و رئیس حزب حاکم جمهوری؛ رافی هوانسیان، رئیس حزب میراث؛ بارویر هاپریکیان، رئیس حزب وحدت ملی، هراند باگراتیان، رئیس حزب آزادی و نخست وزیر سابق؛ آرام هاروطونیان، رئیس حزب سازش ملی و آرامان ملیکیان، وارتان سترکیان و آندریاس قوکاسیان نامزدهای این دوره از انتخابات ریاست جمهوری ارمنستان هستند.

انتخابات ریاست جمهوری ارمنستان قرار است روز هجدهم فوریه (۳۰ بهمن) برگزار شود. احزاب مطرح ارمنستان از جمله حزب ارمنستان شکوفا، ائتلاف کنگره

عملیات اجرایی طرح خط آهن ارمنستان - ایران آغاز شد

شرکت روسی «راسیا اف.زد.ی.» تامین کننده مالی طرح و یک شرکت چینی پیمانکار اجرایی آن خواهد بود
خط آهن شهر گاوار در ساحل دریاچه سیوان را به شهر مقری در مرز ایران و ارمنستان وصل می‌کند

مسکو - عملیات اجرایی طرح خط آهن ارمنستان - ایران روز جمعه طی آیینی ویژه از سوی طرف ارمنی آغاز شد.

به گزارش ایرنا به نقل از گزارش خبرگزاری آرمن پرس ارمنستان، در این آیین گاگیک بگلریان وزیر حمل و نقل ارمنستان به دستور سرژ سرکیسیان رئیس جمهوری این کشور، آغاز اجرای طرح خط آهن ارمنستان - ایران را اعلام کرد.

بر پایه این گزارش، وزیر حمل و نقل ارمنستان و ژوزف بارکوفسکی رئیس شرکت «راسیا اف.زد.ی.» (مجری طرح خط آهن ارمنستان - ایران) یادداشت تفاهمی را با عنوان همکاری منطقه ای برای توسعه خط آهن جنوب ارمنستان امضا کردند.

خط آهن ارمنستان - ایران به طول ۳۱۶ کیلومتر خواهد بود و از حومه شهر گاوار در ساحل دریاچه سوان ارمنستان تا شهر مقری این کشور در ساحل رودخانه ارس و گذرگاه مرزی با ایران کشیده می‌شود.

این خط آهن دارای یک مسیر رفت و برگشت خواهد بود و قطارهای برقی در آن تردد می‌کنند.

خط آهن مذکور در منطقه گاوار به خط آهن مرکزی ارمنستان متصل می‌شود. همچنین در چارچوب این طرح در خط آهن ارمنستان - ایران، از شهر سیسان نیز قطارهای برقی تا شهر مگری در مسیری به طول ۱۱۰ کیلومتر در حرکت خواهند بود. هزینه اجرای این طرح سه میلیارد دلار برآورد شده است که

شرکت «راسیا اف.زد.ی.» آن را تامین می‌کند و این شرکت با یک شرکت چینی به نام شرکت احداث تأسیسات مواصلاتی چین تفاهم نامه‌ای را امضا کرده است که مطابق آن شرکت چینی پیمانکار طرح خواهد بود.

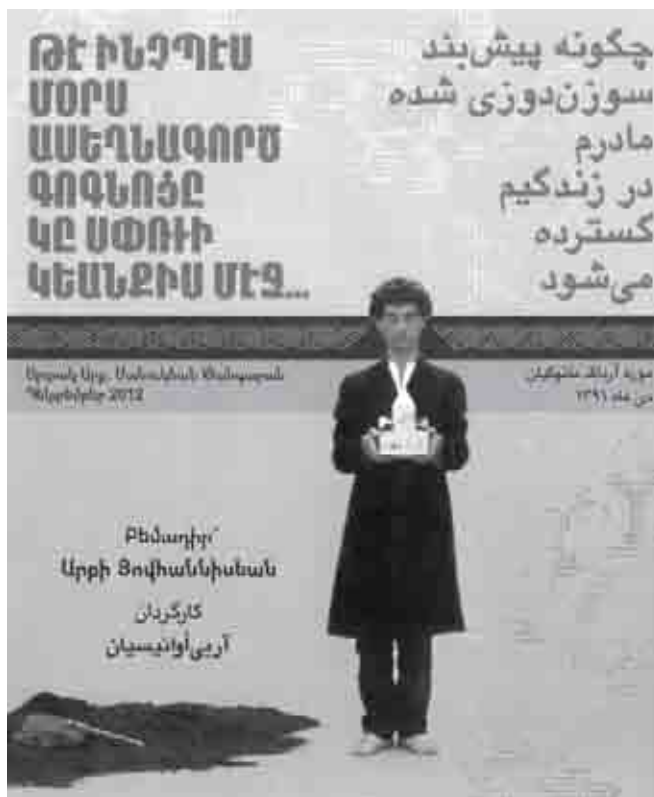
ژوزف بارکوفسکی رئیس شرکت «راسیا اف.زد.ی.» در جمع خبرنگاران گفت که خط آهن ارمنستان - ایران بخشی از طرح راهگذر حمل و نقل بین المللی شمال - جنوب خواهد بود که از هند و از طریق ایران و روسیه به اروپای شمالی کشیده می‌شود.

به گزارش رسانه های خبری ارمنستان، خط آهن ارمنستان - ایران، بنادر ایران در خلیج فارس را از طریق ارمنستان و گرجستان به بنادر دریای سیاه متصل خواهد کرد.

یادداشتی بر فیلم چه‌گونه پیش‌بند سوزن‌دوزی شده مادرم در زندگی‌ام گسترده می‌شود ساخته آربی آوانسیان

ارتباطی که آسان نیست

روبرت صافاریان

اندازه‌ها و شکل‌های گوناگون آن دنیای روی پرده را می‌آفرینند. از این روست که پرده‌ای که سفید می‌شود — تابش نور به درون عدسی دوربین به اندازه‌ای که چشم را خیره می‌کند و همه چیز را در خود غرق می‌کند — از همانندی بنیادینی میان سینما و هستی سخن می‌گوید.

ایجاد ارتباط با فیلم چه‌گونه پیش‌بند سوزن‌دوزی شده مادرم در زندگی‌ام گسترده می‌شود آسان نیست. شاید به همین سبب در ابتدای نمایش فیلم، آوانسیان در صحبت کوتاهی به دو نکته اشاره می‌کند. اول خیالت را راحت می‌کند که «این فیلم داستان ندارد» و بعد تکه‌ای از یکی از نامه‌های آرشیل گورکی را می‌خواند و می‌گوید که این تکه می‌تواند به درک فیلم کمک کند. در این تکه نویسنده‌ی نامه به یاد می‌آورد که در کودکی سرش را در پیش‌بند مادرش فرو می‌برده و تصویرهایی از زندگی‌شان را پیش خود مجسم می‌کرده و حالا گویی این تصاویر بر سراسر زندگی‌اش گسترده

پرده سیاهی شروع می‌شود که نوشته‌های فیلم بر روی آن ظاهر می‌شوند. در گوشه راست، تصویر سفید کوچکی دیده می‌شود که دوربین به تدریج به آن نزدیک می‌شود و می‌بینیم در واقع پنجره‌ای است و در نهایت نور آن تمام پرده را پر می‌کند و باز بازتاب این نور را در جویبارها می‌بینیم و تابش آن را از پنجره‌های کلیسا به درون فضای تاریک آن.

در فیلمی که موضوع این نوشته است نیز چند بار پرده کاملاً سفید می‌شود. این نور فراگیر را می‌توان به مظهري از خدای هستی‌آفرین تعبیر کرد. البته آوانسیان هرگز مستقیماً در این باره سخن نمی‌گوید، اما موسیقی روحانی و کشمکش بین ایمان و عشق، بین زیبایی و خداپاوری که در فیلم هست، به ما اجازه می‌دهد این نتیجه‌گیری را بکنیم. نور در ضمن ذات سینماست. آنچه بر پرده سینما می‌بینیم جز تابش نور نیست. گویی سینما هم مانند خود هستی در واقع نور مطلق است که

«... هر درختی برای بالندگی باید از ریشه‌های درون ظلمات خاک بنوشد، اما هم‌زمان با میلی طبیعی شاخه‌هایش را به هر سو می‌گستراند». جمله‌ای از بروشور معرفی فیلم چه‌گونه پیش‌بند سوزن‌دوزی شده مادرم در زندگی‌ام گسترده می‌شود (۱۹۸۷- فرانسه) به مناسبت نمایش آن در موزه آرداک مانوکیان تهران در هفته گذشته. این جمله کوتاه توصیف نسبتاً دقیق صحنه‌ای است از فیلم دیگر آربی آوانسیان چشمه (۱۹۷۲) که حدود پانزده سال پیش‌تر در ایران ساخته شده بود. در این صحنه، دوربین از روی ریشه‌های درخت تنومندی حرکت می‌کند و با عبور از تنه آن به شاخه‌هایش می‌رسد که به هر سو گسترده شده‌اند و نور از لابه‌لای آن‌ها می‌تابد. نور بی‌مایه سینمای آربی آوانسیان است. نوری که در چشمه از لابه‌لای شاخه‌های بر زمین افتاده است، نوری که تالو آن را در آب می‌بینیم. و نه تنها در چشمه، فیلم مستند اولیوس به نام تادئوس (۱۹۶۷) با

شده‌اند. فیلم می‌خواهد مجموعه‌ای باشد از این گونه تصویرها.

چه‌گونه پیش‌بند سوزن‌دوزی شده مادرم در زندگی‌ام گسترده می‌شود از سه متن درهم تنیده تألیف شده است: نمایش‌نامه *خدایان کهن* نوشته لئون شانت (۱۸۶۹-۱۹۵۱)، نثر شعرگونه وازگن شوشانیان (۱۹۰۲-۱۹۴۱) که از خاطرات دوران کودکی‌اش پیش از رانده شدن ارمنیان از سرزمین‌های اجدادی‌شان می‌گوید، و سرانجام نامه‌های آرشیل گورکی، نقاش ارمنی - آمریکایی که در آن‌ها از دغدغه‌هایش، زندگی خانوادگی‌اش و خاطراتی که از مادرش در سال‌های کشتار ارمنه در امپراطوری عثمانی در یاد دارد گفته است (آرشیل گورکی همان نقاش فیلم *آرارات* آتوم آگویان است و تابلوی مشهوری دارد که بر اساس عکسی از خودش در کودکی و مادرش کشیده است). از این سه، متن *خدایان کهن* چارچوب اصلی فیلم را تشکیل می‌دهد. آن‌چه از این متن برگزیده شده، گفت‌وگوهای میان روحانی سیاه‌پوش نمایش‌نامه است که نماد دین دنیاستیز است با زنی که در گذشته او را دوست می‌داشته و اکنون به پاس این عشق به او کمک کرده است تا کلیسایی بسازد و همین‌طور پاره‌های جوانی که نجات شاهزاده خانمی از آب‌های خروشان، در ایمانش خلل انداخته است. در یک کلام، گفت‌وگو بین تفسیری از دین که به نفی دنیا باور دارد و تفسیر دیگری که عشق را عین دین‌داری می‌داند. و به هر رو، تناقضی میان عشق و ایمان. این مضمون در فیلم چشمه هم هست و در این‌جا به نحو انتزاعی‌تری پیش رو نهاده شده است. تصویرهای زندگی یک روستای از میان رفته، بر مبنای توصیف دو متن دیگر به زیبایی تمام بازسازی شده‌اند. حیاطی که پدر و مادر راوی خاطرات، در آن به کاشتن باغچه و مراقبت از باغ مشغول‌اند و محصول کارشان، میوه‌های رسیده، دستمایه تصویرهایی است بسیار زیبا. این آن زندگی است که پدر روحانی در صدد نفی‌اش است و محبوب سالیان دور و راهب جوان هر یک از موضعی با او در این باره در جدال‌اند. در صحنه‌های پایانی فیلم، بازیگران با لباس‌های امروزی درباره وضعیت خود در جامعه غرب سخن می‌گویند و یکی از پرسش‌ها این است: من کیستم؟ فیلم آشکارا کوششی است برای ربط دادن دغدغه‌های فلسفی درباره عشق و ایمان به وضعیت دیاسپورایی نسلی از ارمنیان که از قتل‌عام بزرگ سال‌های جنگ جهانی نخست جان سالم به در برد و در دنیا پراکنده شد. در سطح فلسفی فیلم به نوعی از فلسفه زندگی باور دارد که

در آن رنج برای رسیدن به پاکی ضروری است. جان انسان در رنج پالوده می‌شود و به سادگی و نور و زیبایی می‌رسد. موسیقی ارمنی که در طول فیلم طنین‌انداز است، گویی این آمیزه رنج و زیبایی را یک‌جا در خود گرد آورده است. همه این‌ها که گفتیم در فیلم چه‌گونه پیش‌بند سوزن‌دوزی شده مادرم در زندگی‌ام گسترده می‌شود هست، اما دریافتش تلاش طاقت‌فرسایی از سوی بیننده می‌طلبد و همین‌طور اطلاعاتی خارج از فیلم. بار اول که فیلم را دیدم دنبال کردنش آشکارا برایم دشوار بود. سلیقه و ذوق و مهارت را در تک‌تک تصویرها می‌شد دید، جا به جا می‌شد تماتیک‌های فیلم چشمه را تشخیص داد، اما دنبال کردن فیلم به مدت تقریباً دو ساعت بدون این که بدانی دیالوگ‌ها راجع به چه هستند و رابطه آدم‌ها با یکدیگر چیست، واقعاً نشدنی است. پیش از این که فیلم را برای بار دوم ببینم،

است که با تماشای فیلم‌های طولانی و کند بیگانه نیست، از تعداد زیادی از این گونه فیلم‌ها، از جمله از فیلم چشمه، لذت می‌برد، به پیشینه سینمایی و اندکی نیز تأثیری مؤلف فیلم آشناست، برای آشنایی با متونی که مبنای فیلم بوده‌اند وقت صرف کرده و دو بار فیلم را دیده است. اگر ارتباط با یک فیلم، نمی‌گویم موافقت با اندیشه‌های آن یا همدلی با احساساتش، این همه تلاش می‌طلبد، گمان می‌کنم انتساب دلیل دشواری ارتباط با فیلم تنها به بیننده، دور از حقیقت باشد.

بار اول که فیلم را دیدم، دوستی از دوستان منتقد در پایان جلسه از من پرسید که آیا عدم آشنایی با فرهنگ ارمنی نیست که باعث می‌شود درک فیلم دشوار باشد. به او گفتم خیر. و اعتقاد دارم مشکل این نیست. آشنایی با متون مبنای متن فیلم البته می‌تواند کمک کند، اما این متون جزئی از فرهنگ عمومی ارمنی نیستند، بسیاری از ارمنه هم ممکن

است آن‌ها را نشناسند. مشکل به نظر من تلقی فیلم‌ساز از داستان است آن‌طور که در این فیلم به کار گرفته شده است. به گمانم بدون داستان شاید بتوان یک فیلم ده پانزده دقیقه‌ای ساخت، یا یک فیلم دوساعته کلیپ‌گونه که موسیقی یا منظره نقش اصلی را در آن داشته باشد، اما فیلم دو ساعته با کاراکترهایی که مدام با هم در مکالمه‌اند، خیر. آربی آوانسیان سالیان دراز در فضای فرهنگی ایران کار تأثیر کرده و تعدادی از بازیگران فیلم از ارمنه ایران هستند، اما در آن نشان یا تأثیری از فرهنگ ایرانی نمی‌باید، جز این که فیلم‌برداری فیلم را یکی از فیلم‌برداران صاحب‌نام ایرانی، هوشنگ بهارلو انجام داده است. این رانه به عنوان انتقاد، بلکه به عنوان فاکتی قابل توجه می‌گویم. زندگی در یک فرهنگ و حتی کار کردن در آن می‌تواند هیچ، یا تقریباً هیچ، تأثیری در یک هنرمند نگذارد.

نمایش‌نامه *خدایان کهن* را خواندم. آشنایی من با این متن کمک بزرگی بود که بار دوم ارتباط بیشتری با فیلم برقرار کنم. آیا فرض بر این بوده که بیننده فیلم با متن نمایش‌نامه آشناست؟ چنین فرضی درست نیست. به گمانم اگر پیرنگ داستانی فیلم اندکی پررنگ‌تر می‌بود، می‌توانست بیننده را به خوبی نگاه دارد. در شکل فعلی، تجربه تماشای چه‌گونه پیش‌بند سوزن‌دوزی شده مادرم در زندگی‌ام گسترده می‌شود از لحظه‌های پراکنده‌ای تشکیل شده که از هم‌آمیزی تصویر زیبا و معنا محظوظ می‌شوی و لحظات بیشتری که به جای لذت بردن، با خود در جدالی که چیزی بیرون بکنی از حرف‌ها و موسیقی و تصویرها و رنگ‌ها و... و نمی‌توانی. نمی‌شود. اشکال از فیلم است یا بیننده؟ شاید بتوان گفت این تجربه توست و شاید تجربه بینندگان دیگر چیز دیگری باشد. شاید. اما تجربه من در ضمن تجربه کسی

نقاشان ارمنی

لئون توتونجیان

۱۹۶۸-۱۹۰۵

توتونجیان در سال ۱۹۰۵م. در شهر آماسیا در ایالت سیواس (سیاستیا) امپراتوری عثمانی در خانواده‌ای فرهنگی و نسبتاً مرفه به دنیا آمد. به مدرسه‌های خوب رفت و زبان فرانسه آموخت. در سال ۱۹۱۵م. با مرگ پدر که معلم بود زندگی خانواده بحرانی شد. مادرش خانه‌شان را فروخت تا هزینه‌های زندگی تحصیل فرزندانش را تأمین کند. او سرانجام از ترس کشتار جمعی ارمنه فرزندش را در نوجوانی سوار کشتی کرد و همراه تعداد زیادی از کودکان دیگر به یونان فرستاد. جدایی از مادر دردی بود که تا پایان عمر با لئون باقی ماند. او در سال ۱۹۲۳م. زمانی کوتاه در دیر مخیتاریان‌ها در جزیره سن لازار ونیز ماند، اما در سال ۱۹۲۴م. به پاریس رفت و توانست در زمانی کوتاه برای خود نامی به دست آورد.

آثارش در نخستین نمایشگاه سوررئالیست‌ها نمایش داده شد و در سال ۱۹۳۳م. یکی از بنیان‌گذاران گروه Abstract Art Concret Group شد.

برخی مفسران، چهره‌ی از شکل افتاده و ترسیده پسر بچه‌ای را که در نقاشی‌های او مرتب تکرار می‌شود به آسیب روانی ناشی از وحشت کشتار جمعی نسبت داده‌اند. به هر رو، خود زیاد دوست نداشت درباره تجربه زندگی تحت خطر کشتار قومی سخن بگوید. می‌گویند که اصلاً دوست نداشت زیاد حرف بزند و خودش را در نقاشی‌هایش بیان می‌کرد. در کاتالوگ حراج هنری Drouot منتقد هنری ژ. برتران درباره او چنین نوشته است: ثبت‌کننده دقیق رویاها، هر چند دشمن اغراق و استعاره‌های خیلی آشکار مانند آنچه در کارهای سالوادور دالی می‌بینیم. او خود را با سمبل‌ها بیان می‌کند. یک درخت، دست قطع شده، تکه‌ای طناب، اناری شکافته، قرار است در آثار او هر یک از این‌ها بیان‌گر گوشه‌هایی از حقیقت نامرئی باشد. شاید دلیل شباهت دور برخی از نمادهای او با مینیاتورهای هندی و ایرانی همین باشد، و همین است که به آثار او جذابیتی کم‌نظیر می‌بخشد. بیننده خواه ناخواه سازه‌های عجیب‌غریب او که گویی به هوا پرتاب شده‌اند و توانایی‌های تکنیکی‌اش را تحسین می‌کند.

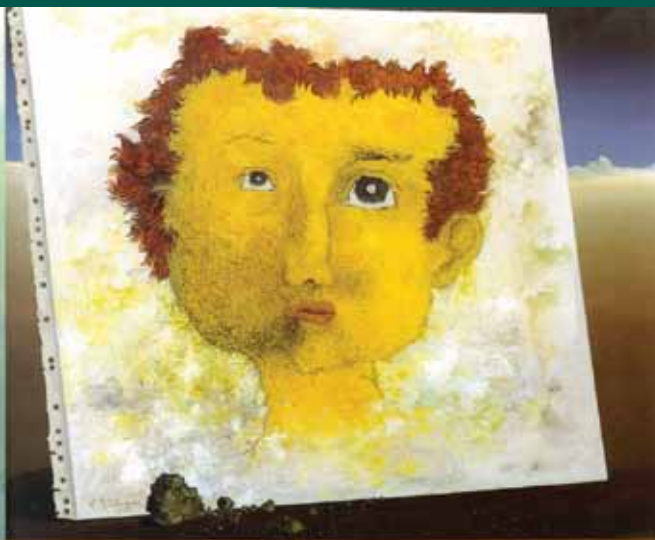
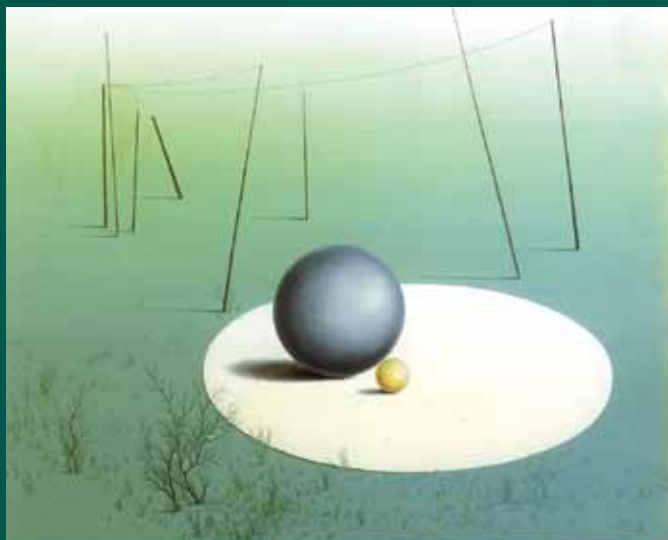
اولین کودکان ارمنه در مازندران

داود لطیفی

در اوایل قرن بیستم (۱۹۴۰-۱۹۰۰) حدود چهل و پنج خانواده ارمنی و تعداد اندکی روس در شهرهای بارفروش (بابل) و مشهدسر (بابلسر) زندگی می‌کردند. ارمنه و روس‌های مقیم این دو شهر در کار تجارت، هتل‌داری و شیلات فعالیت داشتند. یکی از ارمنه خوش‌نام، آوانس مالیانس، از ارمنه قفقاز بود که در کار تجارت پنبه و سپس هتل‌داری در بارفروش و مشهدسر اشتغال داشت. آوانس سه فرزند داشت که یکی از آن‌ها استپان نام داشت. ارمنه برای آموزش کودکان خویش و ایجاد زمینه برای ورود آنان به دبستان، کودکانی مخصوص ارمنه در محل گاراژ اتفاق نو در میدان ایستگاه (۱۷شهریور فعلی) که در آن زمان انبار پنبه بود دایر کردند (۱۹۱۷م.). استپان از اولین نوآموزان این کودکان بود. کودکان ارمنی پس از رسیدن به سن مدرسه، به دبستان راستی که توسط افراد خیر و باهمت مادر استپان تجدید بنا شده بود می‌رفتند. جناب استپان مالیانس در مورد چگونگی فعالیت مهدکودک ارمنه بابل می‌گفت: «منزل ما در میدان ایستگاه بود، وقتی سه ساله شدم مادرم مرا به کودکانستان فرستاد. فاصله منزل ما تا کودکانستان صد متر بود. هر روز لباس فرم کودکانستان را می‌پوشیدم و به تنهایی به کودکانستان می‌رفتم. مادرم از پنجره منزل مرا نگاه می‌کرد. صد متر فاصله برای من که کوچک بودم خیلی زیاد بود. خیابان سنگ‌فرش بود. در کودکانستان علاوه بر سرودهای مذهبی و بازی، نقاشی هم می‌کشیدیم وسط روز به ما تغذیه هم می‌دادند که شامل شیرینی، شیرکاکائو و... بود. شیرینی‌ها را مادرم می‌پخت چون در این کار خبره بود. در برخی از روزهای هفته که هوا خوب بود ما را به کاسگر محله (یکی از محله‌های قدیمی بابل) می‌بردند، ما با خاک رس اشکال مختلف درست می‌کردیم. کاسگر محله مرکز تولید سفال بابل محسوب می‌شد.

مسافرت مظفرالدین شاه به ارمنستان

بر اساس خاطرات هراچیا آجاریان

دکتر هراچیا آجاریان

در اجمیادزین ارمنستان خبر مسافرت شاه ایران از طریق ارمنستان به اروپا انتشار یافت.

انعکاس این خبر در سرتاسر ارمنستان به ویژه اجمیادزین، مقر پیشوای بزرگ روحانی ارمنه، شادی و مسرت زایدالوصفی در بین مردم آن سامان به وجود آورد. تمامی مردم از کاتوخی گوس گرفته تا کوچکترین فرد ارمنستان بر آن شدند تا با کوشش خود هرچه باشکوه‌تر از شاه ایران استقبال به عمل آورند.

برای این منظور، خلیفه کاراپت مدیر مدرسه عالی اجمیادزین از جانب کاتوخی گوس مأموریت یافت تا سرودی به مناسبت این تشریف‌فرمایی تنظیم و اجرا نماید. اشعار این سرود را هراچیا آجاریان ادیب و محقق دانشمند ارمنی می‌سراید و آهنگ آن را کومیتاس واراتاپت موسیقی‌دان و آهنگ‌ساز شهیر ارمنی تنظیم می‌کند.

پس از انتظار فراوان خبر می‌رسد که شاه ایران و همراهانش به ایروان پایتخت ارمنستان وارد می‌شوند.

کاتوخی گوس با شنیدن این خبر بی‌درنگ به همراهی چند تن از راهبان سرشناس و هراچیا آجاریان، با تشریفات خاصی به سوی ایروان راهی می‌شوند تا شاه ایران را ملاقات کنند.

کاتوخی گوس و همراهانش پس از رسیدن به ایروان در برابر خانه استان‌دار آن شهر که شاه در آن اقامت داشت از کالسکه پیاده می‌شوند و با راهنمایی عده‌ای از افسران روس و دیگر مسؤولین برگزاری مراسم تشریف‌فرمایی به اطاق بزرگی که ملتزمین رکاب در آنجا نشستند بودند وارد می‌شوند و پس از چند لحظه به حضور مظفرالدین

شاه که با قیافه‌ای جدی و متین در حالی که تاج سلطنت بر سر و دست بر روی صندلی مخصوص گذارده بود، می‌رسند.

در این ملاقات میرزا محسن خان، سفیر کبیر ایران در پترزبورگ، که سمت مترجم مخصوص را نیز داشت در کنار شاه ایستاده بود.

در این هنگام کاتوخی گوس خطابه خیر مقدم خود را با شور و استیاق قرائت می‌کند و هراچیا آجاریان متن آن را به زبان فرانسه ترجمه می‌کند و میرزا محسن خان نیز برای شاه به فارسی بر می‌گرداند.

پس از پایان خیر مقدم، شاه ایران از ابراز احساسات کاتوخی گوس پیشوای روحانی ارمنه تشکر می‌کند. آن‌گاه کاتوخی گوس می‌گوید: «کلیسای وانک اجمیادزین، وانک عزیز پدران شما بوده و قندیلی که آن‌ها به این کلیسای عظیم اهداء کرده‌اند در برابر صدر معبد آن همواره روشن است.»

سپس از حضور شاه تقاضا می‌کند تا در بازگشت از سفر اروپا از کلیسای وانک اجمیادزین نیز دیدن فرمایند. شاه ضمن ابراز خرسندی و سپاس، با گذاردن دست بر سینه‌ی خود که نشانه‌ی نهایت رضایت‌مندی بوده در پاسخ می‌گوید: «وظیفه‌ی من است جایی را که مورد علاقه و احترام نیاکانمان بوده از نزدیک بازدید کنم.»

پس از پایان مراسم این بازدید کاتوخی گوس و همراهانش با همان تشریفات که آمده بودند به اجمیادزین مراجعت می‌کنند.

اندکی پس از عزیمت آن‌ها میرزا محسن خان به دستور شاه برای بازدید کاتوخی گوس به اجمیادزین می‌رود. در این ملاقات چون پیشوای روحانی اطلاع می‌یابد که فرستاده شاه به زبان ترکی آشنایی دارد شخصا با وی به زبان ترکی صحبت می‌کند و به میرزا محسن خان می‌گوید تا نسبت به تعمیر اساسی کلیسای سورپ استپانوس ناخاوغا واقع در مرز ایران و ارمنستان اقدام نمایند، و به این ترتیب بازدید فرستاده‌ی شاه ایران با کاتوخی گوس پایان می‌یابد.

سالی از این قضیه گذشت، و شاه ایران در بازگشت از اروپا طبق قولی که به کاتوخی گوس داده بودند به اجمیادزین وارد می‌شوند. این بار نیز از شاه ایران استقبال پرشور و پذیرایی بی‌نظیری که نشانه‌ی دوستی و مودت دیرینه است همواره میان دو ملت دوست و هم‌جوار ایران و ارمنستان وجود داشته به عمل می‌آید، ضمناً سرود فارسی که از مدت‌ها پیش به مناسبت سفر شاه ایران به ارمنستان تهیه و تنظیم شده بود توسط گروه هنری جوانان ارمنه به نحو بسیار جالب و قابل تقدیر اجرا می‌شود.

در این سفر از طرف پیشوای روحانی، ضیافت‌ها و مجالس پرشکوه به افتخار مظفرالدین شاه برگزار می‌شود که از هر حیث مورد توجه و امتنان شاه ایران واقع می‌شود.

در هنگام بازدید از صحن کلیسا و معبد پر ابهت اجمیادزین کاتوخی گوس در کنار شاه دست به دست هم داده و در زیر سایبان اختصاصی که پایه‌هایش به دست افراد روحانی بوده با مراسم و تشریفات بسیار دلپذیر از آثار تاریخی و تصاویر معبد دیدن می‌کنند. و در پایان بازدید با همان تشریفات از صحن کلیسا خارج می‌شوند.

شاه ایران از استقبال و پذیرایی بی‌ریای ارمنه بار دیگر تشکر می‌کند و نشان افتخاری بر سینه‌ی کاتوخی گوس نصب کرده و دست او را با صمیمیت هرچه بیشتر می‌فشارند.

می‌گویند مظفرالدین شاه وقتی از سفر طولانی خود به ایران مراجعت می‌کند می‌گوید:

«اگرچه در سفر اروپا همه جا با استقبال پرشوری روبه‌رو شدیم ولی استقبال و پذیرایی دو تن از پیشواز کنندگان را از صمیم قلب یافتیم که هیچ‌وقت از خاطر ما فراموش نخواهد شد. یکی کاتوخی گوس ارمنه در اجمیادزین ارمنستان و دیگری شخصی از ارمنه‌ی ایران مقیم باکو که کلید خانه‌اش را در جعبه‌ی نقره‌ای به عنوان هدیه به ما تقدیم داشت.»

منبع: مجله هور شماره ۳-۴، شهریور - مهر ۱۳۵۰

ارمنیان را نیز به عهده دارد. ارمنیان متمول‌ترین افراد کشور هستند، چه شاه به آن‌ها وام‌های طول‌مدتی داده و هم تجارت خارجی ابریشم با آن‌هاست، ضمناً بسیار قانع و مقتصد نیز هستند. ارمنیان غالباً یکی از دو زبان ترکی یا فارسی را خوب می‌دانند و بدان تکلم می‌کنند و هر دو لهجه‌ی محاوره و کتابت زبان ارمنی را هم خوب بلدند.

زندگی کشیشان

شخصی که می‌خواهد فرزندش کشیش باشد، او را از کوچکی نزد کشیش می‌برد، کشیش حمایتی به دوش وی می‌اندازد و چند قدم راه می‌برد و دعاهایی به وی تعلیم می‌کند. این مراسم هفت سال تکرار می‌شود. در سال چهارم اگر پسر مایل به ترک کلیسا باشد می‌تواند زن بگیرد وگرنه در کلیسا می‌ماند. اما اگر زنی اختیار کرد و سپس زنش درگذشت، دیگر برعکس کاتولیک‌ها نمی‌تواند به کلیسا برگردد و کار کشیشی به عهده گیرد. ولی اگر پسر در عقیده خود محکم باشد آخرین مراسم را در هجده سالگی انجام می‌دهند. اسقف اعظم یا کشیش، به جوان لباس کشیشی می‌پوشاند و او را به کلیسایی که قبلاً دوره‌ی تمرین و آزمایش را در آن گذرانده بوده هدایت می‌کند. زندگی اسقف اعظم بسیار محقرانه است. تمام عمر از خوردن گوشت اجتناب می‌کند. غالباً غذایش منحصر به سبزیجات است.

پوشاک زنان ارمنی

زنان ارمنی غالباً زیبا و ملیح‌اند و در پی زیبایی تصنعی نیستند. سر خود را با چارقد کتانی سفید می‌پوشانند و گوشه‌های آن را زیر چانه‌ی خود محکم می‌کنند. اغلب یک رشته گیس دارند که درون کیسه کوچکی از مخمل سیاه روی شانه خود می‌اندازند. زن‌های بسیار متمول زینت آلات زرین و مرصع نیز به کار می‌برند.

مراسم سال نو

مراسم روز عید نوئل آن‌ها جالب است: روی زاینده‌رود چوب‌بستی درست می‌کنند و با فرش‌های متعدد آن را می‌پوشانند و به صورت کلیسای کوچکی در می‌آورند. روز نوئل، قبل از طلوع آفتاب، همه کشیشان و کارکنان کلیسا و ارامنه اطراف اصفهان با لباس فاخر و نو، و پرچم‌ها و صلیب‌هایی در آن‌جا گرد می‌آیند. نخست صلیب بزرگ را سه بار در آب فرو می‌برند، سپس مقداری روغن مقدس به رودخانه می‌ریزند، البته همه این کارها با ذکر دعا همراه

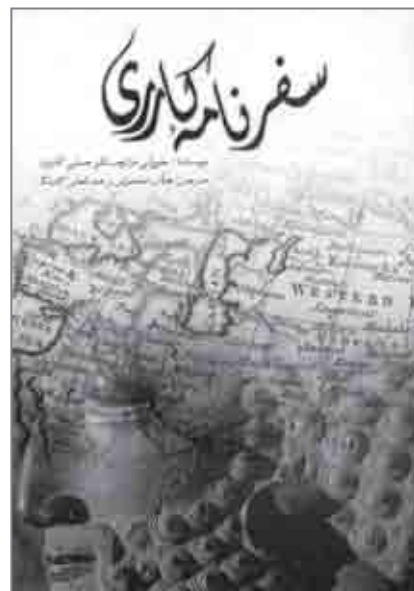
جوانی فرانچسکو جملی‌کاری (۱۶۵۱-۱۷۲۵ م.) جهانگرد ایتالیایی است که در سال ۱۶۹۴ م. پس از عبور از عثمانی وارد ایران شده و از شهرهای تبریز، قم، اصفهان، شیراز و بندر لنگه دیدن کرده است. سفر کاری به ایران در مقطعی از زمان صورت گرفته است که شاه سلیمان صفوی واپسین روزهای زندگی را می‌گذرانده و در پی مرگ او شاه سلطان حسین به عنوان آخرین فرد از آن خاندان، دیهیم پادشاهی بر سر می‌نهاد. این جهانگرد ایتالیایی ضمن سفر به شهرهای مختلف ایران، آداب و رسوم و شیوه زیست ساکنان آن نواحی را در سفرنامه خود شرح داده است. یکی از مناطقی که کاری از آن دیدار کرده جلفای اصفهان بوده که در آن زمان حدود یک‌صد سال از کوچاندن ارامنه به آن توسط شاه‌عباس صفوی می‌گذشته است. کاری در بخش مربوط به جلفا توضیحات جالب توجهی پیرامون آداب و رسوم ارامنه ساکن در آن شهر ارائه کرده است. ترجمه فارسی سفرنامه کاری به قلم عباس نخجوانی و عبدالعلی کارنگ برای نخستین بار در سال ۱۳۴۸ خورشیدی توسط اداره کل فرهنگ و هنر آذربایجان شرقی منتشر شده است. اما در سال ۱۳۸۳ ترجمه فارسی این کتاب برای بار دوم از سوی شرکت انتشارات علمی و فرهنگی با قطع جیبی روانه بازار نشر شده. قسمت‌هایی از بخش مربوط به ارامنه جلفای اصفهان این سفرنامه از نظر تان می‌گذرد.

آرش شهناز

جلفای اصفهان در سفرنامه فرانچسکو کاری

جلفا یا جیولفا در سه کیلومتری اصفهان، نزدیک قصبه گبرها واقع شده است و زاینده‌رود آن را از اصفهان جدا می‌کند. این آبادی ارمنی‌نشین در بحبوحه‌ی جنگ‌های ایران و عثمانی به امر شاه‌عباس بزرگ بنا شده است. طول آن پنج کیلومتر و محیط آن قریب پانزده کیلومتر است. باغ‌های سرسبز مفصلی دارد که از دور چون جنگل می‌نماید. بیرون خانه‌ها محقر و ناچیز، ولی درون آن‌ها مجلل و آراسته است. کوچه‌ها هم منظم و سر راست و به مراتب تمیزتر از کوچه‌های اصفهان است. در اغلب کوچه‌ها دو رده چنار کاشته شده که در وسط آن‌ها جوی پر آبی قرار دارد و کانکر (نوعی ماهی) فراوانی در آن‌ها دیده می‌شود.

حکومت ظاهری ارمنیان جلفا با شخص شاه است. گناهکاران به شدت تنبیه می‌شوند. از جانب شاه شخصی به نام کلاتر، از خود ارمنیان، برای رسیدگی به دعاوی و شکایات ساکنان جلفا انتخاب می‌شود. این مرد وظیفه گردآوری مالیات

است. آن‌گاه نوبت به کودکان نوزاد می‌رسد. کشیش یک یک آن‌ها را روی دست خود می‌گیرد و در حالی که دعای مخصوص غسل تعمید را بر زبان خود جاری می‌سازد آن‌ها را در آب سرد رودخانه فرو می‌برد. روغن مقدس ارمنیان (مانند روغن مقدس کاتولیک‌ها) از روغن زیتون ساخته نشده بلکه آمیزه‌ای از چند روغن مختلف و چند گل خوشبو مخصوصا گل بهشتی و چند داروی معطر است.

جشن عروسی

روزی برای شرکت در جشن عروسی یک خانواده ارمنی دعوت شدم. سر موقع به منزل داماد رفتم. جمع کثیری از خویشان و دوستانشان آن‌جا بودند. داماد و جمعی از جوانان، سواره به استقبال عروس رفتند و عروس و مشایعت‌کنندگان او را در راه ملاقات کردند. عروس بر اسبی سفید و آراسته سوار بود و چند سوار لاله به دست، راه او را روشن کرده بودند. دو دسته به هم پیوستند و راه کلیسا را در پیش گرفتند. دم در کلیسا همه فرود آمدند و عروس و داماد به اتفاق فانوس‌کشان و لاله به دستان به سوی محراب رفتند. عروس و داماد پیشانی خود را به هم چسباندند و اسقف اعظم دعاهایی از کتاب مقدس آغاز کرد. کتاب مقدسی نیز بر بالای سر عروس و داماد گرفته بودند. بعد اسقف از هر دو پرسید که با میل و رغبت عروسی می‌کنند یا نه. هر دو اقرار به تمایل کردند. اسقف صیغه عقد را جاری کرد و در این هنگام صدای بوق و دهل فضای کلیسا را پر کرد. کمی بعد همه برنشستند و عازم منزل داماد شدند. ارمنیان گاهی دختران کوچک خود را نیز از ترس این که مبادا کسان شاه آن‌ها را برای حرم بربایند به شوهر می‌دهند. در این موارد مادرهای پسر و دختر به عقد عروسی رضا می‌دهند و مراسمی برگزار می‌کنند. به این ترتیب که پس از حصول توافق، مادر پسر با دو زن مسن و یک کشیش به منزل دختر می‌روند و از طرف پسر حلقه‌ای انگشتری در انگشت دختر می‌کنند. گاهی پسر را نیز همراه می‌برند. کشیش آن دو را تقدیس و صیغه عقد را جاری می‌کند. تشریفات و سور کوچکی نیز ترتیب می‌یابد. سه روز قبل از تشریفات عقد، پدر داماد عده‌ای را جهت صرف شام به منزل پدر دختر دعوت می‌کند. معمولا خویشان و آشنایان هر دو خانواده در این دعوت شرکت می‌کنند. در این مهمانی زن‌ها جدا از مردان می‌نشینند. مردان در یک اتاق و زنان در اتاق دیگر. روز بعد پسر یک دست لباس خوب برای نامزد کوچک خود می‌فرستد و مادر دختر نیز هدایایی برای پسر

ارسال می‌کند. پس از این مراسم پسر هر سال در عید پاک، به نسبت توان خود هدایایی به منزل دختر می‌فرستد.

مراسم کفن و دفن

هنگامی که یکی از ارمنیان در می‌گذرد، مرده‌شور مقداری آب مقدس می‌آورد و جایی را که مرده در آن شسته خواهد شد تطهیر می‌کند. سپس مرده را می‌شوید، پیراهنی سفید و چند پارچه از لباس‌های تازه‌ی وی را به تنش می‌کند و سپس جسد ملبس را درون توپره سفید بزرگی قرار می‌دهد و سر و ته آن را می‌بندد. آن‌گاه به همراه کشیش و نزدیکان مرده، جسد را به محراب کلیسا حمل می‌کنند. بعضی از تشییع‌کنندگان معمولا شمع‌های فروزان به دست می‌گیرند و آن‌ها را دور تابوت می‌چینند. جسد تا صبح فردا در کلیسا

می‌ماند. سحرگاه کشیش حاضر می‌شود و دوباره دعا و نماز می‌خواند. جسد را در تابوت می‌گذارند و به دوش می‌گیرند و جلوی منزل اسقف می‌برند. اسقف دعایی به نام پاتر نوستر (pater noster) می‌خواند و در حالی که چند کشیش مشغول خواندن دعا هستند جسد را در گور می‌گذارند. معمولا هفت شب خیرات مفصلی در راه مرده می‌دهند و خویشان و آشنایان و فقیران را اطعام می‌کنند. اگر کشیش بمیرد علاوه بر تشریفات و مراسم مزبور، کاغذی کف دستش می‌گذارند که در آن نوشته است: «به یاد داشته باش که تو از خاک برآمدی و به خاک بر می‌گردی.» شب عید، صلیب مقدس را مرد و زن همه به گورستان می‌برند، احیاء و شب زنده‌داری می‌کنند و تا پاسی از شب دعا می‌خوانند، سپس غذا و نوشیدنی می‌خورند. از این مراسم فقیران نیز باز نمی‌مانند.

مدخل «ارمنی‌های ایران» در ویکی‌پدیا

کارت پستال دوران قاجار با تصویر دختر ارمنی جلفای اصفهان. روسری دختر بافت هندوستان و به بنارس مشهور بوده است. مرواریدهای دور گردن بوژوز خوانده می‌شدند که معمولاً از سوی خانواده خواستگار به عروس هدیه داده می‌شدند.

ارامنه ایران یکی از اقلیت‌های قومی مذهبی ایران از شاخه گریگوریان هستند که بسیاری از آن‌ها از نسل مهاجرانی هستند که در سال ۱۰۱۳ (قمری) برابر با ۱۶۰۴ (میلادی) از سرزمین همسایه ارمنستان به ایران کوچانده شدند. ارمنستان در تاریخ از سرزمین‌های مرزی شمال غربی ایران بوده که بین ایرانیان و رومیان دست بدست می‌شده‌است؛ ارمنیان جمعیتی قومی هستند که از آنجا که از دیرباز آیین اکثریت آنها بر خلاف اقوام مجاورشان، مسیحیت بوده‌است، گروهی مذهبی هم شمرده شده‌اند. ارمنیان بطور تاریخی بومی مناطق شمال غربی ایران هم بوده‌اند و آثار متعددی در آن مناطق بنا کرده‌اند که قره کلیسا از آن جمله است.

در سال ۱۳۹۰ در ایران ۱۱۷ هزار نفر مسیحی زندگی می‌کرد که بیشینه آنها ارمنی بودند. بسیاری از ارمنیان پس از انقلاب اسلامی سال ۱۳۵۷ کشور را ترک کردند.

ارمنی‌ها در ایران به صنعتگرانی ماهر به‌ویژه در رشته‌های نجاری، تهیه مواد غذایی، مکانیک خودرو، خیاطی، کفاشی و شیرینی‌پزی مشهور هستند. ارامنه تاثیر قابل توجهی در فرهنگ و هنر ایرانی نیز داشته‌اند ایشان در معماری، موسیقی، سینما، عکاسی، نقاشی و تئاتر معاصر ایران و همچنین در صنعت چاپ و صنایع غذایی (خصوصاً سوسیس و کالباس) در ایران از پیشروان محسوب می‌شوند.

Art system

Arthur , Alen , Alex

خدمات ماشینهای اداری

سرویس و تعمیر چاپگرهای لیزری جوهرافشان HP و سوزنی EPSON

تلفن: ۰۲۱-۸۸۳۱۵۳۴۳-۴ و ۰۲۱-۸۸۳۲۱۴۳۶-۷

فکس: ۰۲۱-۸۸۸۳۳۰۰۰

آدرس: تهران، خیابان ایرانشهر جنوبی، پایین تراز خیابان سمیه،

شماره ۷، طبقه سوم، واحد ۵

مجموعه درمانی رسا

مشاوره رایگان
۳۰٪ تخفیف

مطب پوست و مو، زیبایی

- میکرودرم ابژن
- مشاوره درمان آکنه
- حذف موهای زائد IPL
- از بین بردن لکه های رنگدانه ای مانند پلاسما
- لایه برداری کامل پوست peeling scrub
- تزییق ژل و بوتاکس
- برداشتن خال
- ماساژ پوست و ماسک های گیاهی

تلفن: ۷۷۵۰۷۰۴۲

درمان های تخصصی انواع درد های

ذیل با شیوه ای نوین:

- انواع درد های سر- گردن - کمر- زانو- کلیه دردهای
- مفاصل (درد های آرتريت روماتوئید)
- درد های مقعد و لگن (هموروئید - فیشر)
- فیزیوتراپی تخصصی - درمان اختلالات کف لگن
- و بی اختیاری ادراری
- طب سالمندان ، کنترل درد های ناشی از فشار خون
- چربی خون - دیابت

APS Therapy-Laser Therapy-Manual Therapy

تلفن: ۷۷۶۷۱۲۴۳ - ۷۷۶۷۱۲۴۲

فیزیوتراپیست ترانا باباخانی
عضو انجمن بین المللی اختلالات کنترل دفع

فیزیوتراپیست نیما جعفرلی
عضو انجمن جهانی فیزیوتراپی WCPT
دارنده مدرک Dry Needling از NIH آمریکا

دکتر سید مهدی دواجی
متخصص درد و جراح

ش.ن.پ ۳۳۰۸۹

دکتر محمد جمالی
طب سالمندان

ش.ن.پ ۱۱۹۶۵۰

دکتر مریم مفتخری کاشان
پوست و مو

زیبایی
ش.ن.پ ۱۲۲۲۲۷

میدان هفت تیر - میدان بهار شیراز - خیابان حسام زاده حجازی - پلاک ۳۲

ARA BURGER
FAST FOOD RESTAURANT

آرا برگر

ԱՐԱ ԲԵՐԳԵՐ

Տնօրէն՝ Ղազարեան

Tel: 77 82 13 30

77 82 13 29

آدرس: مجیدیه، خیابان گلبرگ غربی (جانبازان)، تقاطع خیابان کرمان،
ابتدای خیابان شهید الیاسی، پلاک ۴

«Յոյս» երկշաբաթաբերիցը ՎաճառուՆԷ

«Աշխարհատեսների» Կենտրոն

خیابان مجیدیه - کوچه نهم - پلاک ۱
تلفن: ۲۲۵۲۶۴۵۶

«ԻԱՍՍ»

مجیدیه جنوبی، ۱۶ متری دوم، کوچه شهید محمد علی
اکبری، پلاک ۷۳
تلفن: ۷۷۸۲۵۹۸۹ ۷۷۸۲۵۹۷۹

«Նայիրի» հրատարակչություն և մերախանութ

خیابان استاد مطهری - خیابان کوه نور - کوچه دوم
پلاک ۱۸ طبقه همکف
انتشارات نائیری، تلفن: ۸۸۷۳۹۴۲۰

«ՓԱՍԱՐԳԱԴ» Շահր քերաք

بهار، بعد از سهروردی - پلاک ۱۱۳
شهرکتاب پاسارگاد
تلفن: ۷۷۶۳۱۵۱۶